БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 152 (12056) 1969 оной июлиин 2. среда

Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ГУУЕХЭ УГ ЗОРИЛГО ЭЭШЭ БАТА ЭДЭЛТЭЙГЭЭР ДАБШАЯ!

ёһо мэдэдэг совет хүн бүхэнэй шэнжэ шанарнуудайнь дунда рхэ байдалда илангаяа шухала удха шанартай шэнжэ—Ленинскэ , оронойнгоо түлөө омогорхолой мэдэрэл, тэдэнэй һалбаран хүгда бүхы хүсэ шадалаа зорюулхаар бэлэн байлга, СССР-тэ комгуулгын интернациональна удха шанарые гүнзэгыгөөр ойлгол. Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын үнгүүдые, тэрэнэй баталан абаһан түүхэтэ документнүүдые ма шудалан үзэжэ, зүбшэн хэлсэжэ байһан мүнөө үе сагта эдэ арынь бүри эли тодоор харагдана.

оронoй коммунистнуудай, бүхы ажалшадай һанал бодол ба эрэдэнэй дура хүсэлые КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин пурхайлэн мэдүүлһэн, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нягта жагнжүүлхэ зорилгоор партиин ЦК-гай Политбюрогой баримталһан э хараа шугамые, бодото ажал ябуулгые, мүн Коммунистнуудай дын хуралдаан дээрэ КПСС-эй делегациин хэһэн хүдэлмэриие шааһан байна. Эдэ үдэрнүүдтэ боложо байгаа партийна эдэбхиднууд, тэрэшэлэн предприятинуудта, колхозуудта, эмхи зургаагэжэ байһан хөөрэлдөөнүүд, «Правдын», бусад газетэнүүдэй н тоото бэшэгүүд манай партиин, арадай бата нэгэдэлые, интера уялгадаа совет хүнүүдэй үнэн байдагые ехэ хүсэтэйгөөр хаепериализмда эсэргүү, хүн түрэлтэнэй гэгээн гэрэлтэ ерээдүйн элдэ КПСС-эй, Советскэ Союзай оруулһан туһа нэмэриие аха нуудай үндэрөөр сэгнэдэг байһаниинь совет хүнүүдые улам зо-

най бүхы шэглэлнүүдээр — политическэ, экономическа, соёл сэрэгэй талаар империализмда эсэргүүсэн, табин жэлэй турсажа байхадаа, өөрынгөө ажахын политикаар дэлхэйн революэлтэдэ гол нүлөө үзүүлдэг байгаа. «Манай экономическа туйна Совет ороной, мүн бүхы социалис хани нэгэдэлэй өөрыгөө хаба шадабаринь, ээрхэг түримхэйшүүлэй ба дайнай империада эсэргүүсэхэ арга боломжонь бага бэшээр дулдыдаха байна. нууд һаа бүхы дэлхэй дээрэхи революционно ба сүлөөрэлгын анай дэмжэхэ арга боломжонууд дулдыдаха. Капиталай оронуудадта, колониализмһаа сүлөөрһэн арадуудта социализмын түагитатор болодог ниитын шэнэ байгуулалтын жэшээтэ нүлөө эдээнһээ дулдыдаха байна» гээд нүхэр Л. И. Брежнев Коммунис ишэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, мдэглээ һэн. Жараад онуудай үедэ, илангаяа КПСС-эй XXIII үүлээр, манай мүнөө бэелүүлжэ байһан түсэбтэ табан жэлэй омнай коммунис общество байгуулхын тулада материально-техла байгуулха хэрэгтэ горитой амжалта туйлаһан байгаа. Үнгэрэ жэлэй турша соо манай совет промышленностиин бүтээн гаргукциин хэмжээн хоёр дахинһаа үлүүгээр нэмэбэ. Энэл үе соо хын үйлэдбэрилдэг зүйлнүүдэй хэмжээн гурба дахин шахуу нэе. Мүн тиихэтэй хамта ажалша зоной абадаг олзо доход горитой . Ургалтынгаа ехээр дэбжэхын тула оролдолго гаргаһан һүүлэй соомнай хүдөө ажахын үйлэдбэрилгэ гурбанай нэгэ хуби шаэһэн, ажалша хүнүүдэй абадаг олзо доходынь ехээр нэмэһэн Саашадаа бүри ехэ дэбжэлтэ хангахын түлөө мүнөө оролдон, и дэлхэй дээрэ түрүү зэргын ажахы байгуулаа, экономиишье, эрдэм болон техникын талааршье манай арадай ажакөө шэнэ ёһоор түсэблэн табидаг болонхой. Тиигээд байхадаа, булюу ехэ хүсые хэрэглэхэ шэнэ шэнэ арга боломжонуудые дахи табан жэлэй түсэб табиха сагай болоод байхада, энэмнай рограмма дүүргэхэ замаар ехэ алхам боложо үгэхэ юм.

үедэ СССР-эй обороные бэхижүүлхэ, мүн эрдэм, техникэ хүгэ яһала ехэ амжалтануудые туйлаад байһанаа хараада абаад, революционно хүдэлөөнэй улам саашадаа дэлгэрхын түлөө, импрта эсэргүү тэмсэл хэхын тула, партиин Центральна Комитеүрэнэй түсэбүүдые дүүргэхэ ба удаадахи табан жэлэй хараае дал хангаха хэрэгтэ партийна, совет ба ажахын зургаануудай рал хандуулха зуураа, предприятинуудай, барилгануудай, хозуудай хэр зэргэ ашагтай һайнаар хүдэлжэ байһые, үйлэдбэшэнэ хүсэ түргэнөөр, һайнаар хэрэглэхэ, манай орондо бии байрга боломжонуудые хэрэглэхэ зорилгодо улад зониие шадаал һаа лэн табиха хүсэлэл оролдолго гаргаха шухала гэжэ зааһан бай-

э табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбые болзорһоонь урид түлөө тэмсэлэй шиидхэхы шата — байгша оной хоёрдохи хахад гэшэ. Хүдэлмэришэн анги, колхозуудай таряашад, совет иноронoй аха дүү бүхы республиканууд энэ хахад жэл соо эрхим ээр ажаллажа ерэбэ. Гэбэшье үйлэдбэриин ургалтын талаар темпһээ гээгдэһэн коллективүүд дайралдана, хэдэ хэдэн предта шэнэ техникэ муугаар нэбтэрүүлэгдэнэ, үйлэдбэрилһэн продукциин шанар үшөөшье дутамаг байһаар. Партийна организацинууд нуудай хүтэлбэрилэгшэд мүрысөөнэй түрүүшүүлэй дүй дүрэрүүлхэ зуураа, гээгдэлдэ ороһон үйлэдбэриин һалбаринуудта ал хандуулха, коллектив бүхэнэй социалис уялгануудаа бодото үүлхэдэнь туһалха ёһотой. Коммунис ба хүдэлмэришэнэй пар-уласхоорондын зүблөөнэй амжалтатайгаар дүүрэһэнтэй, КПСС-эй нумэй тогтоолтой дашарамдуулан, бүгэдэ арадай политическэ ай дэбжэлтэ бадараад, табан жэлэй түсэбэй хойшолуулашагүй ые үрэ ехэтэйгээр шиидхэхын тула аятай зохид, шэнэ арга боые хангаа. Промышленность болон транспортын хүдэлмэрилэгдэн кварталайнгаа даабари нэгэ жэгдээр, һайнаар дүүргэхэ нүха уялгатай. Ургасаяа амжалтатайгаар хуряаха, ороохо таряан шье продуктнуудые Эхэ орондоо ехээр тушааха гээшэ хүдөө ажалшадай гол зорилго болоно.

на организацинууд Коммунистнуудай уласхоорондын хуралдаануудые, тэндэ баталан абтаһан документнүүдые ойлгуулан ха элисэ ехэтэй политическэ хүдэлмэри эхилэпхэй. Эхэ оронойнтическа ба өөрыгөө хамгаалха һуртэ хүсые саашадань шангадэт хүнүүдэй патриотическа ба интернациональна нангин уялга, юмда эсэргүү тэмсэлдэ, эб найрамдалай, национальна бэеэ даанлай, социальна дэбжэлтын, демократиин ба социализмын түлөө тын тэмсэлдэ шухала хубита болоно гэһэн мэдэрэлые олон түмэбодолдо бэхижүүлхэ гээшэ энэ ехэ хүдэлмэриин гол шэглэлнүүболохо ёһотой.

унис байгуулгын агуу ехэ түсэбүүдые үшөө ехэ урма зоригтойсыень, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэлыень КПСС-эй Центральна Комитет бүхы партийна эмхинүүкоммунистнуудые, бүхы совет арадые уряалаа. Энэ дайшалхы миллион хүнүүдээр һайшаагдан угтагдаа. Түрэл партияа, тэрэкэ ЦК-е нягтаар тойрон жагсаһан Соведүүдэй ороной ажалшад ын илан мандахын түлөө тэмсэлдээ шэнэ алдарта амжалтануудань лабтай.

«ПРАВДЫН» түрүү бэшэг.

НИНИЗМЫН СУРТАЛЫЕ АЛУУШУУЛАЙ ЗЭБСЭГ БОЛГОХО

ба мүнөө сагай амгалан дал» гэһэн асуудалаар за улахоорондын семинар һаяхан эхилһэн байна. 90 нэй коммунис, хани ёһо үзэлтэ залуушуулай зуу оронoй түлөөлэгшэд энэ сехабаадалсаха уряал абаһан

ажабайдал ба ажал хай, СССР дотор ленинизай бэелүүлэгдэжэ байһан цинүүд хоёр долоон хононар дээрэ уншагдаха. адна, манай орон дотор хэгдэхэ, революциин, дайалай ветерануудтай хиһаа ерэһэн хани нүхэд боолшууд уулзаха.

измын сурталые хүсэндэнь елүүлхын түлөө тэмсэлдэ уушуулай хабаадалга» гэдалаар ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь Е. Тяжельников н байна. Тиихэдээ Ленин багшын һургаал залуушуулда сэхэ хабаадана гэжэ тэмдэглээ.

Мүнөө комсомолой зэргэдэ 24 миллион гаран хүбүүд, басагад оронхой гэжэ нүхэр Тяжельников тэмдэглэбэ. Тэдэнэй хахадһаа олониинь арадай ажахыда ажаллажа байнхай.

Мүн тэрэшэлэн «В. И. Ленин — революционер, эрдэмтэ, гүрэн түрын ажал ябуулагша» гэһэн асуудалаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн А. И. Микоян үгэ хэлэһэн байна.

Ленин багшын нэрэ алдар, тэрэнэй ажаябадал болон революциин түлөө агуу ехэ ажал хэрэгүүд мүнөө дэлхэйн залуушуулай зол жаргалайнгаа түлөө тэмсэхэ ябадалтай таһаршагүй нягта холбоотой юм. Энээн тухай Вьетнамай ажалша залуушуулай холбооной ЦК-гай хоёрдохи секретарь Лыу Минь Тяу, Студентнүүдэй уласхоорондын холбооной генеральна секретарь А. Хафид, Демократическа залуушуулай бүхэдэлхэйн федерациин секретарь Абубакар Х. Нур гэгшэд тэмдэглээ.

(ТАСС).

НАРИН НООҺОН—РЕСПУБЛИКЫМНАЙ БАЯЛИГ

РЕПОРТАЖ

АДХАШЬЕ НООҺО ГЭЭНГҮЙГӨӨР, ЭРХИМ ШАНАРТАИГААР ГҮРЭНДЭ ТУШААХА

САГААН „АЛТАНАЙ“ УРАСХАЛ

Кузоваар дүүрэн ашаатай, брезент хушалтатай автомашинанууд Улаан-Үдын ПОШ фабрикын үүдээр орожол, орожол байна. **(1-дэхи зураг).** Энэмнай Буряад ороной баялиг — хониной нооһон гүрэндэ тушаагдажа эхилбэ гээшэ. Тиигэжэ, зоной хэлсэдэгээр, сагаан «алтанай» урасхал захалаа.

— Июниин 23-һаа фабрикадамнай нооһон орожо эхилээ,—гээд, нооһо тушаан абадаг цехэй начальник Анна Леонтьевна Фролова мэдүүлбэ.— Түрүүшын гурбан үдэрэй туршада 63 тонно абтаа. Эгээн түрүүлэн Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозһоо асарһан байна.

Фабрикын нооһо тушаан абадаг цех соогуур ябаад гарахадаа, тэбхэр тэбхэрээр ябталагдаһан нооһотой мэшээгүүд дээгүүр «Хориин аймагай Анаагай совхоз», «Хориин аймагай Хүрбын совхоз», «Баргажанай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз» гэхэ мэтэ гаршагуудые уншанабди.

Колхоз, совхозуудһаа, аймпотребсоюзуудһаа асарагдаһан нооһоной тюк бүхэнэйнь амяарлан шэгнэгдэнэ. Һүүлээрнь нооһониинь шанар шанараараа тусхай складуудта автокараар зөөгдэнэ **(2-дохи зураг).**

Хүдөөдэ энэ «ургасын» хэр шанартайгаар абтажа, хэр һайнаар илгагдажа, гүрэндэ тушаагдажа байһыень мэдэхын тула нооһо илгадаг газарта орохо хэрэгтэй. Эндэ мэргэжэл шадабари ехэтэй хүнүүд колхоз, совхозуудта нооһые класс классаарнь хэр зүбөөр илгааб гэжэ шалгана. Эдэнэрэй дунда Галина Петровна Абраменко, Фаина Васильевна Механова гэгшэдые онсолон тэмдэглэхээр **(3-дахи зураг. Зүүн гарһаа — Г. Абраменко).**

— Бидэнэр колхоз, совхозуудһаа ороһон нооһоной 20 процентые шалгажа үзэдэгбди,—гээд нооһо илгаха талаар мастер Галина Ивановна Киселева хэлэбэ.— Мүнөө жэл орожо захалһан нооһон хуурай байбашье, класс классараа муу бэшээр илгагдаһан байна.

Илангаяа Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозһоо һайнаар илгагдаһан нооһон ороно гэжэ энэ цехэй хүдэлмэрилэгшэд магтана.

Зүгөөр Захааминай аймагай «Дружба» колхозһоо асарагдаһан нооһон хүсэд һайнаар илгагдаагүй, нарин, нарибтар нооһониинь холисолдошоһон гэжэ фабрикын мэргэжэлтэд, Центросоюзай түлөөлэгшэд тодорхойлһон байна.

Мүн аймагуудай бэлэдхэлэй конторонуудһаа ороһон нооһон мууса илгагданхай, элдэб классай, ондо ондоо зүһэтэй нооһон холисолдошоһон байна гэжэ эндэхи мэргэжэлтэд гомдоно.

Нооһоной сэбэр утаһа гараха шанарые шалгаха ехэ лаборатори фабрикада бии. Энэ лабораториие зургаан жэлэй туршада Клара Семеновна Тейбэш толгойлжо байна.

— Энэ жэл лабораториимнай байра хоёр дахин ехэ болоо, шэнэ машина, түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой,—гээд Клара Семеновна хөөрэжэ оробо. — Лабораторидомнай хамта 25 хүн ажаллана. Ехэнхидээ ахалагша классуудай һурагшад амаралтынгаа үедэ хүдэлнэ.

Эдэ залуушуулые лабораторидо саг үргэлжэ ажалладаг хүнүүд һургана. Тэдэнэрэй дундаһаа Цыцык Дылыковна Пурбуева **(4-дэхи зураг)**, Екатерина Петровна Донская гэгшэдые дурдамаар.

Энэ жэл сэбэр утаһа гараха талаараа Захааминай аймагай ажахынуудһаа ороһон нооһон шалгарна. Жэшээнь, «Дружба» колхозһоо тушааһан нооһоной сэбэр утаһа гараха шанарынь 53 процент болоно. Зүгөөр колхозой лаборантнууд тодорхойлходоо нилээд доогуур сэгнэһэн байшоо. Харин Баргажанай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой нооһон шорой ехэтэй байжа, сэбэр утаһа гараха шанарынь доошолшоо.

— Харагты даа, энэ Баргажанай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозһоо ороһон нооһон,—гээд, Галина Ивановна обоотой нооһонһоо шэмхээд харуулба.

Нооһониинь узуур таладаа хара шорой, элһээр шэглэшэнхэй байба. Энэмнай хонидые тооһо шоройтой газараар бэлшээһэнэй хойшолонгууд ха юм даа.

Мүн хүдөөһөө ороһон нооһон соо дабхар хайшалагдажа гутаагдаһан хэһэгүүд дайрагдана.

Улаан-Үдын нооһо угаадаг фабрикада ороһон түрүүшын зуугаад тонно нооһон юу харуулнаб гэхэдэ, энэ жэл республикымнай олонхи ажахынууд хонидоо һайнаар хайшалжа, эрхим шанартай нооһо гүрэндэ тушааха гэһэн зорилгоёо бэелүүлхэ байна. Саашадаа колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэдэй зүгһөө ехэхэн хиналта, анхарал хэрэгтэй байна. Нооһо дабхар хайшалуулхагүйн тула хүнүүдые ябуулд һургаха болоно.. Сагаан «алтанай» урасхал үдэрһөө үдэртэ нэмэнэ.

Б. ГЫЛЫКОВ,

Е. ЗАХАРОВАЙ фотонууд.

МАНАЙ ТЕАТР—МОСКВАДА

МОСКВАГАЙХИД БАЯРТАЙБДИ

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй драмын театр Москвада гурбадахяа гастрольдо ерээ. Буряадай литература ба искусствын декадануудта хабаадалсажа, дэлхэйн классическа болон мүнөө сагай совет байдалые харуулһан зүжэгүүдые табиха бэлиг шадабаритай байһанаа эли бодо харуулаа бэлэй. Тэрэ үедэ москвагайхид театрай коллективые хани халуунаар угтажа, бэлиг шадабариень үндэрөөр сэгнээ һэн.

Тус коллектив мүнөө Москва баһа ерэжэ, МХАТ-ай сценэ дээрэ зүжэгүүдээ табиба. Москвагайхидта халуунаар һайшаагдаһан бүхы зүжэгүүдээ тэдэнэр В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойдо зорюулна.

Би гурбан зүжэгыень харааб. Хамтын ажахы эмхидхэхэ үедэ болоһон ангиин тэмсэлые харуулһан Цэрэн Шагжинай «Хабарай дуун» гэһэн драмые ехэтэ һонирхон, сэдьхэлээ хүдэлгэн харааб. Совет буряад уран зохёолой үндэһэ һуури табигшадай нэгэн Хоца Намсараевай «Сэрэмпэл» гэжэ повестиин удхаар табигдаһан зүжэгые һанаа амархан харахын аргагүй. Повестиин гол герой Сэрэмпэл нютагай баяшуулай урдаһаа минн лэ үсэрилдэжэ ябатараа, угсаата арадайнгаа зол жаргалай түлөө тэмсэлшын хүшэр замда гараад, Байгалай үмэнэ болоһон революционно тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа захалаа. Мүн Монголой драматург Ч. Ойдобой «Далан худалч» гэһэн шог ёгто зүжэгэй гол һудалые олоjо табиһандань баясамаар.

Минии һанахада, бэлиг шадабаритай коллективэй табиһан бүхы зүжэгүүдые москвагайхид халуунаар һайшаагаа, ниислэл хотынхид болон айлшадшье сэдьхэлээ хананги үлөө. Онсо өөрын маяг шэнжэтэйгээр, сэдьхэлэй утаһа дайража наадаһан артистнарые, жэшээлхэдэ, С. Халтагарова, Н. Шагдарова, Д. Чимитова, Е. Санжимитыпова, М. Зориктуева, Вл. Халматов, Д. Дондуков, С. Рабсалов, Г. Бутуханов, Г. Лосев, Н. Николаев, Д. Жалсараев болон бусадые онсо тэмдэглэхэ хүсэлтэйб. Буряадһаа ерэһэн айлшаднай уран гоёор, шадамараар наадана,ород оршуулгыень (синхронно) шагнаншьегүй ойлгооб. Театрай главна режиссёр Ф. Сахиров, режиссёр Б. Аюшин, уран зурааша Б. Чернутов, композитор Ж. Батуев болон бүхы коллективтэнь баяр баясхалан хүргэнэб.

Һайн бэлэйт, хүндэтэ нүхэд! Саашадаа амжалта түгэс ябажа, маанадаа дахин баясуулхыетнай үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб.

В. БРАЙКОВСКАЯ.

Москва хото.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ УХААЛАН ЗОХЁОГШОД, УРАЛАН НАРИЖУУЛАГШАДТА!

Хүндэтэ нүхэд!

Ухаалан зохёолго тухай ленинскэ декредэй гараһаар 50 жэл гүйсэһэн гайхамшаг үдэртэй дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет бүхы ухаалан зохёогшодые, уралан нарижуулагшадые, үйлэдбэриин түрүүшүүл болон новаторнуудые халуунаар амаршална.

Советскэ правительствын гаргаһан декрет олон миллион хүдэлмэришэдэй, колхозниггуудай, интеллигенциин түлөөлэгшэдэй хабаададаг, ухаалан зохёогшод ба уралан нарижуулагшадай ехэ хүдэлөөнэй үндэһэ һуури табиһан юм. Эдэнэр эрэлхэг зоримгой ажалаараа эрдэм, техникын хүгжэлтэдэ, ниитын үйлэдбэрние нарижуулгада, аша туһыень дээшэлүүлгэдэ, ба ажалай бүтээсын ургалтада, промышленнна ба хүдөө ажахын продукциин шанар һайжаруулгада ехээр нүлөөлнэ.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө мүрысөөндэ оролсоод, ухаалан зохёогшод болон уралан нарижуулагшад табан жэлэй түсэбэй алмалгын жасада 9 миллиард түхэриг оруулха гэһэн социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай. Ухаалан зохёолгын, уралан нарижуулгын дурадхалнуудые һүүлэй гурбан жэлэй турша соо арадай ажахыда нэбтэрүүлһэнэй ашаар 7 миллиард шахуу түхэриг алмагдаа.

Ухаалан зохёогшод, уралан нарижуулагшадай бүхэсоюзна бүлгэм үйлэдбэриин новаторнуудай хүдэлмэридэ ехэ туһа хүргэдэг. Тус бүлгэмэй эмхинүүд предприятинуудай, барилгануудай, колхозууд болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта ухаалан зохёолгын хэрэгтэ хүдэлмэришэд, колхознигууд, научно-техническэ болон научна хүдэлмэрилэгшэдые олоорнь хабаадуулха, тэдэнэй дурадхалнуудые саг дары нэбтэрүүлхын тула шухала хэмжээ абаха, эрхим ухаалан зохёогшод ба уралан нарижуулагшадые али болохоор урмашуулха, ажалшадые, илангаяа залуушуулые, научно-техническэ мэргэжэлээр зэбсэглэхэ уялгатай.

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет ухаалан зохёогшод ба уралан нарижуулагшадай зохёохы ажалые үндэрөөр сэгнэхын хажуугаар социалис Эхэ оронойнгоо экономикын саашадаа хүгжэн һалбархын түлөө, манай орон дотор коммунизмын илан мандахын түлөө тэмсэгшэдэй түрүү зэргэдэ саашадаашье ябаха гээд найдамтайгаар этигэжэ байһанаа мэдүүлнэ.

Ажалдаа шэнэ амжалта туйлахыетнай, зол жаргалтай ябахыетнай хүсэнэбди, хүндэтэ нүхэд!

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

ПРОФЕССИОНАЛЬНА СОЮЗУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА ЦЕНТРАЛЬНА СОВЕТ

МЕЛИОРАЦИИН ДҮН БА АЛАСАЙ ЗОРИЛГО

Совет, гадаадын журналистнуудта зорюулһан пресс-конференци

Манай орон доторхи уһалагдадаг, хатаагдаһан намаг газар мүнөө 17 миллион гектар болонхой. Тиихэдээ жэл бүри миллион үлүүтэй гектар газар ашаглалгада оруулагдана. Иимэ тоонуудые СССР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министр Е. Е. Алексеевский июниин 30-да болоһон пресс-конференци дээрэ дурдаа.

Газарай хүрьһэ һайжаруулха хүдэлмэри манай орон дотор хаа хаанагүй үргэн ехээр ябуулагдана гэжэ министр тэмдэглэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай май һарын (1966 оной) Пленумэй һүүлээр орон доторхи газарай хүрьһэ һайжаруулха хэрэгтэ мүнгэ һомололго хоёр дахин ехэ болоjо, мүнөө жэлдэ 2,5 миллиард гаран түхэриг табигдаһан байха юм. Үндэр ехэ ургасын абтаһан дээрэһээ эдэ бүхы гаргашын тэхэрюулэгдэжэ байһые хаража ойлгохоор. Олохон колхоз, совхозууд газараа уһалдаг болоһоной ашаар ороохо таряанай ургасые гектарай 15—20 центнерээр ехэ болгожо шадаа. Мүн тэрэшэлэн огородой эдеэнэй, малай тэжээлэй ургасашье хоёр-гурба дахин нэмэһэн байха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө ажахын хүгжэлтын онсо өөрэ илгаануудай нэгэниинь юу байнаб гэхэдэ, барайгар тарижа ургуулха ажал ехэхэн дэбжэлтэтэйгээр ябаһан байна. Орон доторнай барайгар ургуулжа абалга хоёр дахинһаа үлүүгээр нэмээ. Үргэн ехэ талмай дээрэ инженернэ барилга хэһэнэй ашаар иимэ ехэ ургаса туйлагдаа. Бүри мүнөө жэлдэ гектар бүриһөө 50—60 центнер барайгар суглуулжа абтадаг болонхой.

Энээнһээ хойшо мелиораци хүгжөөхын тула хүсэн түгэлдэр промышленна үндэһэ һуури тодхохо шухала байна. Мүнөө үедэ тиимэ барилга орон доторнай олон газар нютагуудта хэгдэжэ байнхай.

Манай орон дотор мелиорациин хүдэлмэри дэлгэрүүлхэ үргэн ехэ хараа түсэб табигданхай. Энээнһээ хойшо 10—15 жэлэй турша соо газар уһалха, намаг газар хатааха хэмжээ ябуулгануудай ашаар 50—60 миллион гектараар нэмээхэ арга бии. Тиихэдэ Сибиriин болон холын Хойто зүгэй гол мүрэнүүдэй уһанай зарим хубиие хэрэглэбэл, 100 болон бүришье олон миллион гектар газар уһалуулха аргатай болохо байнабди.

Е. Е. Алексеевский совет болон гадаадын корреспондентнүүдэй табиһан асуудалнуудта түгэсхэлдөө харюусаа.

(ТАСС).

КОММУНИСТНУУД, ҺУРАЛСАЛ, ПРОПАГАНДИСТ

ЭРДЭМ ДЭЛГЭРҮҮЛЭГШЭ

Мүнөө хаа хаанагүй партийна һуралсалай үшөө нэгэ жэл түгэсэнхэй. Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэхэдээ, урдань ушарһан зарим тэды дутагдалнуудаа усадхажа, хэшээл бүхэнөө тон һайнаар, ленинскэ ёһо гуримаар үнгэргэхэ гэжэ партийна хүдэлмэрилэгшэ бүхэн оролдохо ёһотой.

Үнгэрһэн жэлэй дүнгүүдые абаад харахада, манай аймагта партийна һуралсал хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар эмхидхэгдэһэн байгаа гэжэ эндэ хэлэлтэй.

Олон жэлэй турша соо пропагандистаар хүдэлжэ, нилээд дүй дүршэлтэй болоһон коммунистнууд манда олон. Жэшээлхэдэ, оёдолой фабрикын директор П. С. Афанасьев, «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ Е. З. Утенков, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой 2-дохи отделенинне эрхилэгшэ П. Т. Разницын, дунда ба найман жэлэй һургуулиин директорнүүд Л. Т. Абидуев, М. М. Татаров, И. И. Коновалов, С. И. Меньшиков, П. П. Архипенко, Б. Ш. Ломбоцыренов, багшанар В. М. Смирнов, О. И. Трапезникова, Ц-Д. Н. Лхасаранов, Б. С. Бадмаев болон бусад дүршэл, шадабари ехэтэй болонхой.

Пропагандист бүхэн тус тустаа өөрын онсо илгаатай, янза бүреэр хэшээлнүүдээ үнгэргэдэг юм.

Дээдэ-Мангиртын найман жэлэй һургуулиин директор Иван Илларионович Коноваловые харад үзөө. Марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалха һургуулиин пропагандистаар хоёрдохи жэлээ хүдэлхэ үедөө (хамта дээрээ 20 гаран жэл пропагандистаар хүдэлнэ) оло дахин һайшаалда хүртэһэн байна. Тэрэнэй һурагшад — Хэлгын совхозой нэгэдэхи отделениин ажалшад хэшээлдээ таһалгаряагүйгөөр ябадаг, темэ бүхэнөө тон гүнзэгыгөөр шудалан хадуудагаараа бултанһаа илгардаг юм. Хэшээлээ үнгэргэхэдөө, нүхэр Коновалов хүн бүхэнэй мэдэжэл, эрдэм һургуули харадаа абан, темээ өөрынгөө үгөөр хөөрэжэ үгэдэг. Ехэнхидээ хэшээлнүүдынь хани халуун хөөрэлдөөгөөр эхилдэг байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу айнай түүхэ шудалхадаа, һурагша бүхэн тэрэ бэрхэшээлтэ үе сагые мүнөөнэй байдалтай зэргэсүүлэн, ехэ зохидоор хөөрэжэ үгэһэн байна. Дайнда хабаадаһан фронтовигуудай өөһэдынь дурсалга, оронойнгоо ерээдүйн зол жаргалай түлөө эрэлхэгээр тэмсэн унаһан дайшалхы нүхэд тухайгаа хөөрөөн ямаршье түүхын номуудай хуудаһануудһаа һайнаар сэдэжэ зүрхэндэ хатуутладаг ха юм.

Иимэ нүхэр ёһоной хөөрэлдөөнэй һүүлээр пропагандист зарим тэды тоо, баримтануудта тодорхойлолго оруулаад, мүн өөрөөшье нэмэжэ хөөрэдэг. Юуб гэхэдэ, Иван Илларионович дайнай бүхы харгынуудаар ябажа гараһан, шэн габьяа харуулһанайнгаа түлөө нилээд олон шагнал хүртэһэн байна.

Хэшээл бүхэн эндэ тон һонирхолтойгоор үнгэрдэг. Манай Коммунис партиин зорилгонууд, империалистнуудай хорото һанаашалганууд, вьетнам арадай эрхэ сүлөөтэй түлөө тэмсэл — ямаршье темэтэй хэшээл эндэ ёһо тэдыгээр үнгэрдэггүй.

Нүхэр Коновалов пропагандистаар хүдэлхэһөө гадна, мүн совхозой парткомой секретариин орлогшо, эдэбхитэй лектор, сомоной Соведэй депутат байха юм. Энэ хүнэй ажалдүй һуухыень хараагүйт: һургуулидаа, совхоздоо, аймагтааше эдэбхи үүсхэл ехэтэй ажалаараа хүндэтэй болонхой.

Мүнөө пропагандист һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэжэ байна: тусхай номуудые суглуулна, түсэб табина, эндэ-тэндэ политическэ һуралсалай талаар хөөрэлдөө үнгэргэнэ.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ пропагандист И. И. Коновалов урда урданайхиһаа һайнаар хэшээлнүүдээ үнгэргэхэ байһандань этигэмээр.

А. УНАГАЕВ.
КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой пропаганда ба агитацнин таһагые даагшын орлогшо.

БЭРХЭШҮҮЛ

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын түрүү пропагандист Б. Б. Бадмаев.

М. Г. Филонова — Баунтын аймагай Цакит тосхоной дүй дүршэл эхэтэй пропагандист.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: пропагандистнарай семинар дээрэ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ЗАРИМ ДҮНГҮҮД, БОДОМЖОНУУД

Мүнөө В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн бэлэдхэлэй үдэрнүүдтэ коммунистнуудай политическэ һуралсалые илангаяа һайнаар эмхидхэжэ, үзэл сурталай талаар онсо хараа шэглэл олгохын тула бүхы партийна хүдэлмэрилэгшэд хаба шадалаараа оролдожо байнхай. Ильичэй теоретическэ баялиг хүсэд дүүрэнээр шудалха гэшэ мүнөө мүн лэ бултанаймнай зорилго болоод байна ха юм.

Улаан-Үдын гансахан Советскэ районда В. И. Ленинэй биографи шудалха 10 кружок, тэрэнэй ажал ябуулгатай танилсаха 96 теоретическэ семинар политическэ һуралсалай үнгэрэгшэ жэлдэ хүдэлөө. Тэрэшэлэн пропагандистнарай хүдэлмэри һайжаруулгада жэлэй турша соо таһалгаряагүй анхарал хандуулагдажа байгаа.

В. И. Ленинэй зохёолнуудые хайшан гээд шудалхада үрэ ехэтэй байхаб гэжэ элирүүлэгдэхэ тусхай асуудалнууд һурагшадта үгтөө һэн. Харюу үгэһэн 1200 коммунистнарай 1195-ниинь теоретическэ семинарнуудай зүбөөр эмхидхэгдэһэнһөө хэшээлнүүд һонирхолтойгоор үнгэрдэг гэжэ баримталаа. Эдэ харюунууд үшөө иимэ юумэ харуулжа үгөө: теоретическэ семинарта һурадаг коммунистнарай Ильичэй зохёолнуудые уншажа, саг үргэлжэ конспект табижа байдаг һаань, харин эхин һургуулиин ба марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалха һургуулиин һурагшад зохёолнуудтань анхаралаа хүсэд хандуулдаггүй, ажалшадай урда политическэ информаци, хөөрэлдөө, лекци гэхэ мэтые хэдэггүй гэжэ элирүүлэгдээ.

Партийна эхин организацинууд энээниие хараадаа абажа, коммунист бүхэнэй һуралсал таһалгаряагүй шалгажа байха ёһотой. Юуб гэхэдэ, зарим коммунистнар һуралсалай жэлэй турша соо ойроодоол 1—2 дахин үгэ хэлэдэг, В. И. Ленинэй зохёолнуудаар конспект табингүй гарашадаг байна. Һурагша бүхэнэй коллективүүдтэе хөөрэлдөө, информаци ходо хэжэ байхань шухала.

Һуралсалай ябаса саг үргэлжэ шалгажа байха гээшэ партийна организацинуудай эгээн шухала зорилго болодог. Һургуули бүхэн (хамтадаа 230 гаран) жэлэй турша соо 3—4 дахин шалгагдаа. Нэн түрүүн, энэ шалгалтада КПСС-эй райкомой гэшүүдые, аппарадай хүдэлмэрилэгшэдые хабаадуулдаг байгаабди. Марксизм-ленинизмын үдэшын университедэй пропагандистска факультедэй 2-дохи курсын һурагшад хэшээлнүүдэй шанар шалгахаһаа гадна, мүн өөһэдөө һуралсалай программын зарим темээр лекци уншадаг байна. Районно методическа соведэй гэшүүд шалгалта хэлгэдэ, мүн түрүү пропагандистнарай дүй дүршэл дэлгэрүүлгэдэ горитой туһа үзүүлээ гэшэ.

Иимэ шалгалта коммунистнарай һуралсал һайжаруулгада ехээр нүлөөлдэг шуу. «Электромашина» заводто методическа соведэй гэшүүд һуралсалай программын орёо хүндэ асуудалнуудаар тусхай хөөрэлдөө хэдэг, пропагандистнарые техническэ хэрэгсэлээр хангадаг байна. Судна бүтээлгын заводой партийна организаци хизаар оронoо шэнжэлэлгын музейдэ зарим хэшээлнүүдээ үнгэргэдэг, «Прогресс» кинотеатрта харуулагдадаг ленинскэ кинолекторидо хамтааран ошожо байдаг. Шэлэй заводто политическэ эхин һургуулинуудай ба марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалха һургуулиин һурагшадта «Совет засагай эзлжээтэ зорилгонууд», «Мүрысөө яажа эмхидхэхэб», «Агууехэ үүсхэл» гэһэн темэтэй теоретическэ конференцинүүд үнгэргэгдэһэн байна. Элидхэлшэд заводойнгоо түүхын баримтануудһаа үндэһэлһэн В. И. Ленинэй захяа заабаринууд яажа дүүргэгдэнэб гэжэ харуулаа. Геологоуправлени, кооптехникум, прокуратура, гэгээрэлэй министерство, хүүгэдэй 2-дохи больница, педучилищи, технологическа институт, пединститут, СППРМ-1, 1-дэхи һургуулиин партийна организацинууд В. И. Ленинэй зохёолнуудаар теоретическэ конференцинүүдые үнгэргөө.

Теэд зарим партийна организацинуудай коммунистнарайнгаа һуралсалда анхаралаа гүйсэд хандуулаагүйһөө хэшээлнүүдтээ муугаар бэлдэхэ ушар үзэгдөө. Жэшээлхэдэ, гортопой, СМУ-608, сабхи оёдог, валенка дарадаг фабрикын партийна организацинууд хайша хэрэгээр энэ хэрэгтэ хандажа, партийна һуралсалаа һайжаруулжа шадаагүй.

Тиибэшье, һайн пропагандистнар манда олон. Пропагандист А. В. Юхлин хэшээл бүхэнөө тон һайнаар, һонирхолтойгоор үнгэргэдэг. Ф. В. Клейменов һурагша бүхэндөө тусхай даабари үгэжэ, өөһэдөөрнь лекци, хөөрэлдөө хүүлэжэ һургаа. Энэ пропагандист темээ шудалалгада харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые түгэс хэрэглэдэг. Жэшээлхэдэ, «Замбуулин юртэмсые хайшан гээд шэнжэлэн мэдэхэб» гэһэн темэ шудалхадаа, «Венерэ тээшэ», «Хүн ба байгаали», «Хоёр һургаал» гэһэн фильмүүдые харуулһан байна.

Мүн үйлэдбэриингөө асуудалнуудтай холбожо, зарим пропагандистнар хэшээлнүүдээ һонирхолтой болгожо шададаг.

Уран һайханай литература, зураг, диафильм, миндаһа хэрэглэхэдэ хэшээлнүүд ойлгосотой, найдамтай болохо үгэдэт. В. И. Ленинэй «Совет засагай ээлжээтэ зорилгонуудаар» һурагша Г. Ф. Цавева (СППРМ-1-дэ үнгэргэгдэдэг теоретическэ семинар, пропагандистнь Л. Г. Башкир), «Ильичэй захяа яажа бэелүүлэгдэнэб» гэһэн диафильм, миндаһан дээрэ бэшэгдэһэн Ленинэй үгэ хэрэглээ. Тиихэдэ коммунист Л. Д. Михайлова коммунис субботнигуудай удха шанар харуулхадаа, «Агууехэ үүсхэл» гэжэ В. Казинай поэмэ уран гоёор уншажа үгөө һэн. Хэшээл бүхэн иимэрхүүгээр үнгэргэгдэдэг.

Пропаганда ба агитациин таһаг пропагандистнарта саг соонь методическа туһа хүргэдэг байгаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ пропагандистнарай 4 семинар үнгэргэгдөө, «Залуу пропагандистын һургуули» эмхидхэгдээ. Эндэ бэрхэ пропагандистнар, дээдэ һургуули, техникумүүдэй багшанар өөһэдынгөө баян дүй дүршэлтэй танилсуулдаг, һайн заабари үгэдэг һэн.

Марксистско-ленинскэ теориие тусхай түсэбөөр шудалдаг коммунистнартай жэлэй турша соо ехэхэн ажал ябуулагдаа. КПСС-эй райкомой, партийна организациин секретарьнарай, пропагандистнарай хабаадалгатай хоёр теоретическэ конференци үнгэргэгдөө һэн. Эндэ Н. И. Миханьков, А. С. Адонин, Ф. Ф. Петров, Н. Н. Рыков гэгшэд һонирхолтой элидхэлнүүдые хэжэ, суглараашадай анхармаар баримтануудые харуулжа шадаа. Мүн иимэ конференцидэ Т. С. Балтуев, С. Ш. Шарханов, З. Р. Будажапова, М. М. Мулонов, В. К. Возжаев, З. Ф. Дёмина гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадажа байгаа.

Коммунистнар, комсомолшууд болон районой эдэбхитэн марксистсколенинскэ теори гүнзэгыгөөр шудална гэжэ һуралсалай жэлэй дүнгүүд харуулна. Гэбэшье зарим тэды дутагдалнууд үшөөл үзэгдэһөөр гэжэ эндэ тэмдэглэмээр. Нэн түрүүн, зарим пропагандистнар хэмһээ үлүү олон даабаритай байгаа. Энэнь соёл сурталай хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхада, һаад ушаруулна ха юм. Мүн тусхай литература, харуулан ойлгуулха зүйлнүүдээр үшөөл дуталдаһаарбди. Эдэ бүгэдые хараадаа абан, һуралсалай шэнэ жэлые һайнаар, бэлэдхэл ехэтэйгээр угтаха ёһотойбди.

В. КАРАГАЕВ.

БЭРХЭШ[ҮҮЛ]

Ивалгын туршалга-ү[йлэдбэриин] ажахын бэрхэ пропаган[дист] Галина.

Захааминай аймагай түрүү пропагандист М[...]ков.

шээлэй нэгэшье таһал[...] тон һайшаалтай.

Тэрэшэлэн, манай завод[...] гэдэ нээгдэһэн марксизм-л[...] мын үдэшын университе[...] лиалда һуралсагша нүхэд[...] жэлдэ тон оролдосо шуна[...] һуралсажа гараа бшуу. Б[...] заводойнгоо үйлэдбэриин [...] микодо хабаатай али нэгэ[...] далаар реферат бэшэжэ, [...] хамгаалаад, социализмын [...] экономёор экзамен т[...] гараба. Хамта 26 хүдэл[...] инженерно-техническэ [...] рилэгшэд, алба хаагшад [...] ситедтэ хоёр жэлэй турш[...] ралсажа, политическэ д[...] дэмтэй болобод. Нүхэд Н.[...] дин, Т. Кольцова, В. Ан[...] Думнова, М. Сионов, В. [...] Т. Зятькова, И. Нереми[...] Шишкин болон бусад [...] университет һайнаар д[...] нэйнгээ түлөө заводой з[...] пай, партийна комитедэй [...] баяр баясхаланда хүртэж[...] шангаар шагнагдаһан бай[...]

Мүнөө эдэ нүхэднай [...] гөө бэшэһэн рефераду[...] водой цех, мастерска уч[...] даар хөөрэлдөөнүүдые [...] эхилбэ. Рефераудайнь [...] темэнүүд гэбэл: «Заводой [...] лон участогуудай эконо[...] гол фондуудай үүргэ», «[...] ажалай бүтээсэ», «Прод[...] өөрынь үнэ сэн, тэрэни[...] даруулха арга зам», «Т[...] гын болон экономическа [...] шуулгын шэнэ эрхэ байда[...] дэлмэришэд, ИТР болон [...] хаагшадай материална [...] шуулга» гэхэ мэтэ.

Университет дүүргэгшэд[...] ниинь һуралсалай шэнэ [...] пропагандистнуудаар, [...] ниинь политинформаторн[...] хүдэлхөөр дура хүсэлөө [...] бэ.

Мүнөө үедэ заводой па[...] организацида һуралсалай [...] жэлдэ бэлэдхэл эхилэнхэ[...] ралсаха дуратайшуултай [...] һээ хөөрэлдэжэ, хаана, ям[...] жок, политһургуулида ябаа[...] дэм мэдэрэлээ дээшэлүүлх[...] хүсэлыень мэдэжэ абана.

Н. ДЕМ[...]

ҺУРАЛСАЛ ДҮҮРЭБЭ, ҺУРАЛСАЛДА БЭЛДЭНЭ

Политическэ гэгээрэлэй системэдэ һуралсалай жэл дүүрэнхэй. Байгша ондо «Электромашина» заводой 115 хүдэлмэришэд, инженер болон техничүүд, алба хаагшад политһургуули, кружогуудта һуралсажа, КПСС-эй түүхын, политическэ экономиин асуудалнуудые шудалжа гараһан байна. Түгэсхэлэй хэшээлнүүд юу харуулааб гэбэл, һурагшад программаар хараалагдаһан материалнуудаа һайса шудалжа шадаа. Шалгалтын үедэ табигдаһан асуудалнуудта бүрин, гүнзэгы удхатай харюунуудые үгэһэн, теоретическэ конференцидэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, рефераудые амжалтатайгаар хамгаалһан гэхэ гү, али бэшэһэниинь удхаар һайнууд, һонирхолтой асуудалнуудта зорюулагдаһан байба.

Эдэ бүгэдэдэ заводой пропагандистнар-коммунистнууд Б. Шишкин, А. Мухраев, Б. Жаринов, А. Перякина гэгшэдэй үүргэнь ехэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Тэдэнэртэ һурагшаднай үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэдэг.

Пропагандистаар хүдэлжэ хүн зондо хүндэтэй болохонь тиимэ амархан хэрэг бэшэ юм. Гол ажалайнгаа хажуугаар хэшээлдээ бэлдэхэ хэрэгтэй. Һурагшадһаа үлүү ехые мэдэхэ, тэдэнэйнгээ табидаг элдэб асуудалнуудта харюусахын тула олон юумэ уншаха, шудалха шухала болодог. Тиимэһээл манай пропагандистнарые заводой партийна кабинедтэ, библиотекэдэ хододоо хаража болохо байгаа.

Нигэжэ һайнаар бэлдэжэ, хэшээлээ эмхидхэхэдэ, тэрэнь һонирхолтойгоор үнгэрдэг, һурагшад темээ зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадал садаг байна.

Энэ талаар токарь К. Антонов, слесарьнүүд Ю. Разумов, Д. Думнов, хүдэлмэришэд В. Зубков, З. Бикбаев, Н. Куликов, мастер А. Яковлев болон бусад һурагшадай эдэбхи оролдолго, хүсэл зоригыень онсолон тэмдэглэмээр. Тэдэнэр бултадаа түгэсхэлэй хэшээлэй болоходо, үндэр сэгнэлтэ абаһан байгаа.

Марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалдаг кружогто ябадаг 23 нүхэдэй 17-ниинь коммунис ажалай ударнигууд. Эрхимээр һуралсахынгаа хажуугаар эдэ нүхэднай үйлэдбэри дээрээ шалгардаг, уралан нарижуулгын болон ухаалан зохёолгын хүдэлмэридэ оролдосотойгоор оролсодог болоо бшуу. Жэшээлхэдэ, слесарь С. Баглых 1100 түхэриг алмаха арга олгоһон уралан нарижуулга хэһэн байха. Нүхэр А. Новиков, К. Кузнецов гэгшэдэй дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэдэ, жэлэй туршада 4216 түхэриг алмаха арга олдоо.

Гадна В. И. Ленинэй бэшэһэн экономическа асуудалнуудта хабаатай зохёолнуудые шудалдаг теоретическэ семинарта түгэсхэлэй хэшээл мүн лэ эмхитэйгээр үнгэрбэ. Коммунистнууд Н. Шеметов, В. Суворов, Л. Утепова гэгшэд илангаяа шалгаржа, үзэһэн шудалһанаа һайн мэдэхэ, ажал хүдэлмэридөөшье хэрэглэжэ шадаха байһанаа харуулба.

Һуралсалай жэлэй үедэ кружок, политһургуулинуудай хэ[...]

СЭДЬХЭЛЭЙ БАЯЛИГ

Яруунын совхоздо Сергей Нимаевич Нимаевые танихагүй хүниие олохогүйт. Совхозой тогтоһон үдэрһөө хойшо эндэ ажаһууһан энэ хүн хэды олон врач, инженер, агроном, зоотехник, өөртэнь адли багшанарые хүмүүжүүлээ гээшэб! Тэрэнэй хүдэлжэ эхилхэһээ хойшо, Гүндын дунда һургуулиһаа 24 жэл удаа дараагаар залуу хүбүүд, басагад эрдэмтэй боложо гараа.

Мүнөө Гүндэ тосхон урда жэлнүүдэйхидэ орходоо, танихаар бэшэ болотороо хубиланхай. 4 клуб, 1 библиотекэ, арба-гаран магазин, столово, больница эндэ бии ха юм. Дунда һургуулида мүнөө үень 900 үхибүүд һуража байдаг. Тэрэшэлэн, хүдөөгэй залуушуулай үдэшын һургуулида совхозой 86 малшад, механизаторһууд, полеводууд һуралсана. Нүхэр Нимаев энэл үдэшын һургуулиин директорээр нилээд олон жэл хүдэлнэ бшуу.

Совхозой парткомой секретарь Леонид Григорьевич Минеевтэй хөөрэлдэхэдэмнай:

— Сергей Нимаевич манай тон бэрхэ пропагандистнарай нэгэн, — гэжэ хэлээ.

Энэншье тон зүб. Багшын ажал урагшатайгаар ябуулхаһаа гадна, мүн нийтын хэрэгтэ бүхы һанал бодолоо зорюулжа, коммунистын нангин нэрэ хүндэтэйгөөр даажа ябадаг хүн ха юм.

Тосхоной коммунистнарай ба комсомолшуудай һуралсал Сергей Нимаевичай ажал ябуулгатай холбонгүй харуулхын аргагүй. «Знание» бүлгэмэй бии болоһонһоо хойшо тэрэнэй эхин организациин түрүүлэгшээр, марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалха һургуулиин пропагандистаар ото хүдэлһэн энэ багшые нютагаархиниинь хүндэлхэ ёһоороо хүндэлдэг. Энээнһээ гадуур, эсэхэ сусахые мэдэхэгүй коммунист партийна һуралсалда туһа үзүүлжэ байдаг совхозой партийна кабинедэй дэргэдэхи методическа соведэй ударидагшаар томилогдонхой.

«Знание» бүлгэмэй эхин организаци 32 хүнһөө бүридэдэг. Бүлгэмэйхидэй олонхинь багшанар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, медицинын хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад. Эдэнэр лэ элдэб һонирхолтой лекци, хөөрэлдөө хэжэ ажалшадаа баясуулжа байдаг. Лекци, хөөрэлдөөнүүдэй темынь хараулха болоо һаа, нэгэ талаһаа, ленинскэ тематика, нүгөө талаһаа экономическа реформо, шэнэ түсэблэлгэ ба экономическа урмашуулга болоно. Тиихэ зуура уласхоорондын байдал, КПСС-эй ажал ябуулга тухай хөөрэлдөөн мүн лэ саг үргэлжэ хэгдэжэ байдаг гэшэ.

С. Н. Нимаевай хабаадалгагүйгөөр нэгэшье лекци эндэ үнгэргэгдэдэггүй. Дүршэл ехэтэй пропагандист-ударидагша лектор бүхэнэй хүдэлмэритэй тус тустань танилсадаг, туһатай зүбшэл, заабари тэрэ сагтань хэлээд үгэдэг. «Ажахын хүтэлбэри ба үйлэдбэриин түсэблэлгэ» гэжэ темэтэй лекциие совхозой нэгэ мэргэжэлтын бэлдэхэдэ, Сергей Нимаевич ханалгатайгаар тэрэниинь уншаһан хойноо, нэгэ нимэ оруулалта хэһэн байна: «Мүнөө үеын ажахые зүбөөр хүтэлбэрилгэдэ ажахын ба политическэ хүтэлбэриие нэгэдүүлэн ябуулха гэшэ тон шухала».

— Ямар ушарһаа нигэжэ бэшэхэ баатай болобот? — гэжэ нүхэр Нимаевһаа асуубабди.

Сергей Нимаевич нэгэ бага бодолгото бэлоод:

— Һая болотор бидэ үйлэдбэриингөө хэрэгтэ анхаралаа хандуулаад, ажалшадайнгаа эрилтэ, һанаан бодолые хүсэд хэрэгсээдэггүй байгаа хабди. Мүнөө сагай хүн бүхэн, илангаяа залуушуул эрдэм, һургуулитай болонхой. Тиимэһээ совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй ажалшадтаа нэгэ бага ондоогоор, тэдэнэй һанаан сэдьхэлдэ тааруугаар хандадаг болохонь шухала. Ажахын, үйлэдбэриин зорилгонуудые коллективэй урда табихаһаа гадна, мүн тэдэнэй ажабайдалдань ямар үүргэ дүүргэхэ байһаниие харуулха хэрэгтэй, —гээд саашань үргэлжэлүүлнэ:

— Мүнөө промышленна түрүү предприятинуудта социальна хүгжэлтын түсэбэй табигдадаг болоһониинь ехэл һайшаамаар. Энэ түсэб соо хүдэлмэриин эрхэ байдал һайжаруулга, ажалшадые байраар, хүүгэдэй саад, яслияар хангалга, кадрнуудые бэлдэлгэ гэхэ мэтэ асуудалнууд ородог. Нимэ асуудалнуудые шиидхэлгэ мүн баһа ажахынуудай юрын зорилгонь болоно ха юм.

Социальна хүгжэлтэ хадаа политическэ шухала зорилго болоно гэжэ Сергей Нимаевич тон зүб хэлээ. Коммунизм байгуулгада политическэ ба ажахын хүтэлбэриин бата нэгэдэл тон шухала нүлөө үзүүлнэ бшуу.

Бүхы Яруунa дотор гүнгэнхидые эгэбхи ехэтэй, эрдэм һургуулитай болохоёо зомэлзэдэг хүнүүд гэжэ хэлсэгшэ. Үнэхөөрөөшье эндэ һуралсалда хабаадуулагдаагүй хүниие олохонь бэрхэтэй. Институт, техникумүүдтэ заочно һуралсадаг хүнүүд мүн лэ эндэ олон бии. Совхоз, отделени, предприятинуудай партийна организацинуудай, хүдөөгэй интеллигенциин ябуулдаг пиитэ-политическэ, гэгээрэлэй хүдэлмэриин һайнаар эмхидхэгдэһэнһээ энэ түйлалта үндэһэлнэ ха юм. Дүршэл ехэтэй багша Сергей Нимаевичай хүмүүжүүлхы хүдэлмэри тухай дурдаха болоо һаа, энэ һургуулиин түүхын түрүүшын үдэрһөө эхилхэ хэрэгтэй. Эндэхи пропагандистнар—хуу булта тэрэнэй шабинар. Тусхайлан нэрлэбэл, дунда һургуулиин директорэй орлогшо Максимов, парткабинедые даагша Ж. Дылыков, шадамар бэрхэ пропагандистнар Р. С. Раднаев, Д. С. Идамжапов болон бусад болодог. Эдэнэр багшатаяа хамта үзэл сурталай хүдэлмэри ажалшадайнгаа дунда үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, арад зондоо үнэн сэхээр алба хэнэ ха юм.

Мүнөө хаа хаанагүй партийно-политическэ мэдээсэлдэ ехэ анхарал хандуулагдаха тухай хэлэгдэнэ. Политическэ, экономическэ, социальна, соёлой, уласхоорондын байдалай асуудалнуудаар дүүрэн удхатай мэдээсэлнүүдые хэжэ байха гээшэ бүхы партийна организацинуудай шухалын шухала зорилго болоно бшуу.

Иимэ хүдэлмэриин урагшатайгаар ябуулагдажа байһан тухай хэлэхэдээ, нүхэр Нимаев нэн түрүүн политическэ литература, журналнуудай удха шанар тэмдэглэнэ. Партийна журналнууд, марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнууд, техническэ ба уран зохёолой литература болон бусад тоо-томшогүй олон номууд хүдөөгэй багшын өөрынь баян библиотекын бүхы таһагуудые эзэлнэ. Сергей Нимаевичай библиотекэтэй танилсахадаа, тосхоной улад зон юундэ ганса тэрээнһээ зүбшэл абахаяа ерэдэг бэ гэжэ бидэ ойлгообди.

— Би гуша гаран жэлдэ багшалнаб. Һургуулиин үхибүүдэй, эндэхи совхозойнгоо ажалшадай дунда нэгэ хэрэг бүтээнэб: ерээдүйн коммунис обществын хүнүүдые зүбөөр хүмүүжүүлхын тула сагаа, амн наһаяа гамналтай аал? Харин хүмүүжүүлгэһээ аша үрэ гарана гү гэжэ таанар лэ мэдэхэ бэзэт.

Сергей Нимаевичта адли хүнүүд манда тооложо барагдашагүй олон байха. Ёһотойл коммунист, дүршэл ехэтэй пропагандист, хүндэтэ багша С. Н. Нимаев түрэл Коммунис парти, һүр жабхаланта Эхэ оронойнгоо түлөө үнэн сэхээр ажаллаһаар, ажаллахашье.

К. БУРАЕВ,
КПСС-эй обкомой политгэгээрэлэй байшангай консультант.

ПОЛИТИНФОР[...] МАТОРНУУДА[...] СЕМИНАР

Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм[...] хозой партийна комитет [...] политинформаторнуудай [...] үнгэргэбэ. Лекторнууд, а[...] нууд, ханын газетэнүүдэй [...] торнууд, совхозой отдел[...] дэй партийна, профсоюз[...] низацинуудай хүтэлбэрилэ[...] лон бусад эдэбхитэд энэ[...] баадалсаба.

Партийно-политическа [...] сэл улам һайжаруулха [...] асуудалаар партиин ра[...] секретарь Н. Ц. Нимаев [...] хээ. Ажахын жэлэй таба[...] дүн ба зунай сагта малша[...] рысөө эмхидхэхэ тухайда [...] зой директор Н. Н. Ака[...] хэлээ. Коммунис ба хүд[...] шэнэй партинуудай зүбл[...] рэ нүхэр Л. И. Брежневэй [...] элидхэлэй гол удха хэдэн [...] нүүд хөөрэжэ үгэбэ.

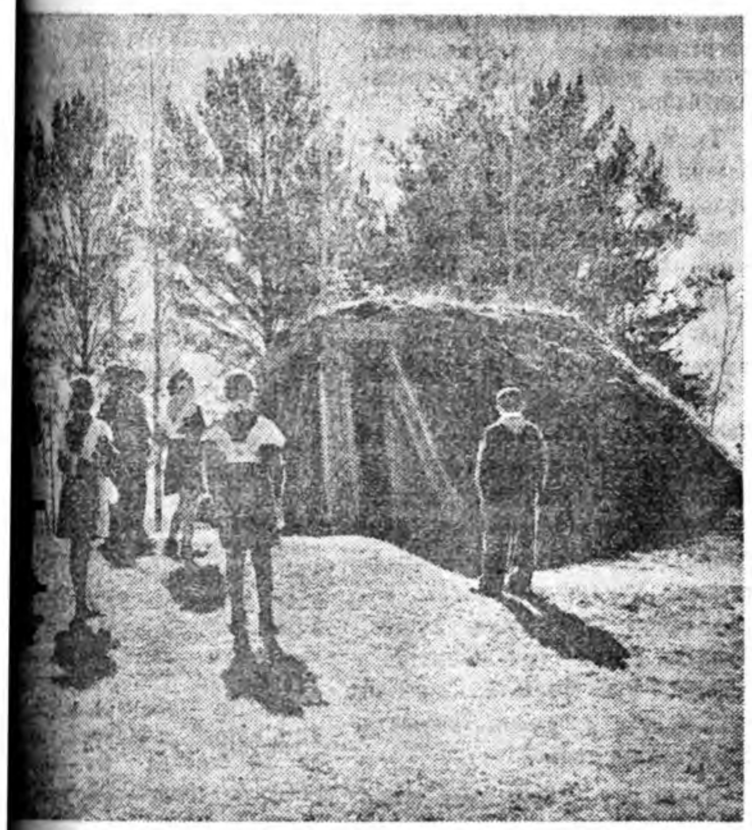
Политическэ мэдээсэл [...] руулха, ханын газетэнүүд[...] гаха дүршэл тухайда, бүх[...] рэнь үзэл сурталай хүд[...] шангадхаха тухай ехэ хөө[...] энэ семинар дээрэ болоо. [...] бэлшээриин үедэ ехэ һү[...] мал шахан тарагаалхын [...] социалис мүрысөө дэлг[...] тухай онсолон хөөрэлдэбэ.

ШУШЕНСКОЕ ТОСХОН. Революциин агуу багша Владимир Ильич Ленин эндэ сулэлгэдэ байха үедөө нютагай хүн зон, таряашадтай ходо уулзажа байдаг hэн. В. И. Ленин ангуушадтай нүхэсэжэ, агнахаяа гарадаг байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. И. Ленинэй агнаха үедөө амарhан отог.

Э. БРЮХАНЕНКЫН фото.

ХАНИ НҮХЭД, СОРАТНИГУУДЫНЬ ИЛЬИЧ ТУХАН

„Владимир Ильич Ленин тухай дурасхаалнуудай“ хоёрдохи томой хэблэгдэхээ байhан тушаа)*

Номой hүүлэй нюурнууд, дурасхаалнуудай hүүлэй мүрнүүд. 1917 оной намар. Петроград, ялартар гэрэлтүүлэгдэhэн Смольный. «Сэдьхэлээ хүдэлгэhэн хүн зон тэрэнэй бүхы коридор соогуур иишэ тиишээ ябанад.

Эдэ зоной дунда ороходоо али нэгэн директивэ гү, али ямар нэгэн мандат тээшэ гараа hарбайhан хүнүүдые алишье таладаа харахаш.

Владимир Ильичэй ажал ехэл урагшатай янзатай: хүхюун, «унаhан малгай абаха забгүй» хүдэлмэрилнэ, али нэгэн буланда hуугаад, шэнэ засаг тухай, эб найрамдал тухай, газар тухай декредүүдые бэшэжэ үрдинхэй, тэдэнэйнь заатагүй бэелүүлэгдэhэниие бидэнэр мүнөө үеын гайхамшагта түүхэ дээрэhээ мэдэнэбди». (А. В. Луначарский, «Смольнын суута hүни»).

Шэнэдхэн байгуулагдаhан Росси Эб найрамдал, Газар тухай декредүүдээр өөрыгөө харуулаа. Совет засагай түрүүшын документнүүдтэ В. И. Ленин-Ульяновай гар табигдаа.

Иимэ юумэн арбан долоон оной октябрьда болоhон юм. Тэрэнэй урда тээ 1893-дахи он, «Хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй союз», сүлэлгэнүүд, эмиграци, 1905 оной революци, «Правда», Разливтахи урса... байгаа. Иимэ олон үйлэ хэрэгүүдые ямаророной хуби заяан, үшөө ямар хүнэй ажабайдалhаа хаража болохо гээшэб? Ленинэйхидэл шэнги иимэ толотомо, юрэ бусын намтар гэжэ дэлхэй дээрэ байхагүй...

В. И. Ленин тухай дурасхаалнуудай хоёрдохи том соо 1891 онhоо Агууехэ Октябриин социалис революциин илалта хүрэтэрхи үе соо Ильичэй соратнигуудай, хани нүхэдэйнь тэрэнэй ажабайдал тухай бэшэhэн таби гаран документальна рассказууд ороно. Тэрэ үеын хүнүүдэй бэшэhэн энэ ном хадаа революционер, вождь, трибун байhан хүнэй — Ленинэй шэнжые хүсэд дүүрэн харуулна.

Энэ ном «Владимир Ильич тухай» Глеб Кржижановскиин дурасхаал бэшэгээр захална. Иимэ юумэн тушаан боложо хэгдээ бэшэ . Глеб Максимилианович 1893 ондо революционно хүдэлөөндэ оролсоо юм. Энэ хүн «Хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй союзые» Петербургда Владимир Ильичтэй хамта эмхидхэhэн байна. Тэрэнэй бүхы ажабайдал Ленинэй нэрэтэй нягта холбоотой.

«...Бүри залуу ябахадаа өөрыгөө, гол уг зорилгоёо олохо гээшэ тэдэнэрэй ехэ зол жаргал болоно... гэжэ Г. М. Кржижановский бэшэнэ.— Хэрбээ иимэ юумэ зүб hаа, тиимэ зол жаргал Владимир Ильичтэ хүсэд хүртэhэн байха... 23 наhатай залуу хүн ябахадань тэрээнтэй түрүүшынхеэ уулзахадамни, ехэ хүн байhаниинь элитэ харагдажа, саашадаа бүхы дэлхэйн үмэнэ өөрынгөө бүхы шадабариие гаргаа hэн».

Үнгэрhэн зуун жэлэй ерээд онуудта — олоороо Марксаар hонирходог үе байгаа. «Капиталые» хоёр-гурба дахин шудалаагүй хүн hайн юумэ юушье мэдэхэгүй гэжэ студентнэрэй дунда тоолодог hэн. Марксистска теори мэдэхэ гэhэн ехэ эрилтэ хүдэлмэришэдэй революционно түрүүшын кружогуудай hурагшадта табигдадаг бэлэй. Марксистска теори мэдэхэ гэhэн тиимэ ехэ эрилтэ хүдэлмэришэдэй түрүүшын революционно кружогуудай hурагшадта табигдадаг hэн. Олоной дундаhаа тодорон гараhан залуу Ульянов зориг бадаруулагша хүсэн мүн байгаа. Владимир Ильич «бусайдаhан бүхы байгууламжые hандарган хаяа», ёhо гуримуудые революционно удхатай болгоо, шэлэгдэhэн хүдэлмэришэдэй бишыхан бүлэгэй «айхабтар гүнзэгы» хэшээлнүүдhээ пролетариадай үргэн ниитэдэ нүлөөлхэ ябадалда орохо гэhэн эрилтэ табяа. Энэ зорилгоор Петербургын бүхы марксистска кружогууд «Хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй союзда» нэгэдээ... Россин түүхэдэ, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үеые нээhэн парти нигэжэ бии болоо юм.

Марксистска хүдэлөөе тогтоолгодо, хүгжөөлгэдэ В. И. Ленинэй үүргэ тухай Г. М. Кржижановскиин бэшэг соо тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Энэнь 1905 ондо болоhон ушар байдалаар дүүрэнэ. Владимир Ильичэй ажабайдалай, ажал ябуулгын энэ үе тухай рассказые И. Бабушкинай, М. Голубевой, В. Шелгуновой, «Искрын» агентнүүд Ц. Бобровскяагай, Р. Землячкын болон бусадай дурасхаалнууд үргэдхэн нэмэнэ.

1905 оной революциин дарагдаhанай hүүлээр партида хэлэшэгүй хүшэр хүндэ эрхэ байдал тохёолдоо: хархис этэгээдүүдэй аашa, даган дууряагшадай урбалта, тогтууригүй этэгээдүүдэй партиhаа гаража ошолго. Революционно хүгжэлтын заатагүй болохо байhанда этигэлые бэхижүүлхын тула ленинскэ ёhoор урид хараха хэрэгтэй байба.

«Революционно хэрэгтээ Ленинэй гүнзэгы этигэл, ородой шэнэ революциин дүтэлhэндэ тэрэнэй хэлбэришэгүй найдал манай бүри түрүүшын хөөрэлдөөнэй үедэ намда айхабтар ехээр нүлөөлөө бэлэй...,— гээд С. Гопнер хэлэнэ. Контрреволюциин муухай аашa тухай, полициин хатуу шанга хэмжээн тухай баримтануудые хөөрэлдэхэдөө харуулаа hэм. Хархисуудай хүсэтэй бэшэ, харин хүдэлмэришэдэй, манай нюуса партиин эдэбхиhээ тэдэнэй айжа, hүрдэжэ байhыень эдэ баримтанууд гэршэлнэ гэжэ Ленин хэлээ hэн». Бодото революционно хүсэнүүдые элсүүлхэ, «Правда» болон Гүрэнэй IV дүүмын большевик бүлэгые хүтэлбэрилхэ талаар В. И. Ленинэй хэhэн айхабтар ехэ хүдэлмэри тухай Максим Горький, Т. Людвинская, Н. Семашко, А. Бадаев болон бусад бэшэнэ.

1914 ондо дэлхэйн дайн болобо. Дайлалдажа байгаа оронуудай социалис партинуудай вождьнор социалис интернационализмда урбалта хээ. Россин эмигрантска социал-демократи бэе бэедээ харша хоёр бүлэг боложо hалаба. Тэдэнэй нэгэн (Плеханов, Алексинский болон бусад) хамгаалгын, шовинис тала баримталаа. Ленин түрүүтэй большевигүүд дайнда эсэргүү эрид шуул тэмсэбэ. Августын 24-дэ Берндэ В. И. Ленин большевигүүдэй нютагай бүлэгэй суглаан дээрэ элидхэл хэhэн байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалха тухай али бүхы үгэ хүүр гээшэ шовинизм мүн, дай хэхэдэнь хаанай правительствада туhаламжа хадаа хүдэлмэришэн ангида сэхэ урбаhан ябадал болохо гэжэ Владимир Ильич хэлээ hэн. Энэ үгэнь «Дайн ба Россин социал-демократи» гэжэ партиин Центральна Комитедэй манифестын үндэhэ hуури болоо.

Ленин—интернационалист, уласхоорондын революционно хүдэлөөнэй вождь мүн. Я. Ганецкиин, В. Карпинскиин, М. Покровскиин дурасхаалнууд соо иигэжэ хэлэгдэнэ.

1917 он... Апрелиин 3-да В. И. Ленин эмиграциhаа бусажа ерэбэ. Финляндиин вокзалай дэргэдэхи талмай дээрэ хүн зон дүүрэн. Бултадаа хүхюу баяртайнууд. Хаа хаанагүй улаан тугууд, «Лениндэ амар мэндэ» гэhэн лозунгнууд. Владимир Ильич броневик дээрэ гараад, өөрынгөө түүхэтэ үгэ хэлээ. «Сэлигдэhэн пальтотой, хармаан сооhоо бултайhан кепкэтэй, гараа үргэhэн Ильичые мүнөө байhан шэнгеэр олон хүнүүдэй толгой дээгүүр харанаб. Хүдэлмэришэдтэ, солдат болон матросуудта хандаhан тэрэнэй түрүүшын үгэнүүд социалис революциин түлөө тэмсэлдэ уряал байhан юм» (Ф. Самойлов «1917 оной апрельдэ В. И. Ленинэй Петроград бусалга»).

Н. Емельяновай, С. Аллилуевай, М. Фофановагай болон бусадай дурасхаалнууд социалис революцида бэлэдхэл тухай hануулна. А. Бубновай, Г. Орджоникидзиин, И. Сталинай, Н. Подвойскиин, Е. Стасовагай, А. Луначарскиин, А. Шотманай, Э. Рахьягай бэшэhэн зүйлнүүд Октябриин хэрэгүүдтэ, революциин сэсэн мэргэн стратег В. И. Ленинэй намтарта зорюулагданхай...

«Октябриин 24-нэй (ноябриин) hүни Ленин Смольнодо ерээд, восстани хүтэлбэрилхэ бүхы хэрэгые гартаа абаа hэн—гэжэ И. Подвойский бэшэнэ. — Үбэлэй ордон дайлан абаха хэрэгэй унжагайрhан ушар В. И. Ленинэй, Смольно соо байhан бүхы хүнүүдэй hанаа сэдьхэл тон ехээр хүдэлгөө...

Зүгөөр манай хоёр шанга эрилтын байбашье, Саг зуурын правительство бэеэ тушааха ехэл дурагүй байба. Тиихэдэнь «Авророын» буудалга ниитэ добтолгын эхилhэниие мэдүүлээ. Петропавловска хэрэмэй батарейнүүдэй шанга буудалган доро манайхин Үбэлэй ордондо дүтэлэн ошожо, шанга буудалта хэhэнэй удаа ордон руу сүмэрэн орожо шадаа...

Энээн тухай Лениндэ элидхэгдээ hэн. Саг зуурын правительствын арестовалагдаад, хэрэм соо байhан тухай мэдээсэлые Владимир Ильич шэмээгүйхэнөөр шагнаад, Смольно соохи өөрынгөө таhалгада дары ороо. Стул дээрэ hуугаад, үбдэг дээрээ ном дэбдижэ, Газар тухай декрет бэшэжэ захалаа».

Дурасхаалнуудай энэ ном дотор В. И. Ленинэй хори гаран жэлэй туршадахи ажабайдал болон ажал ябуулга тухай хэлэгдэнэ. Энэ номые олон хүнүүд бэшэhэн юм. Нэгэдүүлэн суглуулагдаhан эдэ зүйлнүүд бидэндэ хүндэтэй Владимир Ильичэй образ харуулна.

Наришан ДАДАБАЕВ.

(АПН).

*) Энэ номые КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-Ленинизмын институт болон Политиздат хэблэлдэ бэлдээ.

БИБЛИОТЕКАРЬ

ЗУРАГЛАЛ

[...]УРАЛСАЛАЙ жэлнүүд hуба[...]рилдан ошожо, багшын дип[...]ой болоhон Жанна Иннокен[...]а Никитенко ажаллахаа гара[...]нюуша үхибүүдтэ ород хэлэ, [...]атура болон түүхэ анха ту[...]ынхеэ заажа захалхань хэды [...]н харюусалтагай гээшэб. [...]ье залуу багша шэлэжэ аба[...]эргэжэлдөө яахын аргагүй [...]й.

[...]элнүүд, согтой дорюун [...]д! Сэхыень хэлэхэдэ, ажал [...]эринь яhала урагшатай. [...]иинь буруулхадаа, бэень [...]жа, шэлэжэ абаhан мэргэ[...]йгээ хахасаха баатай бо[...] Хэшээл бүхэнииень анха[...]йгаар шагнажа, урдаhаань [...]ханаар хаража hуудаг хөөр[...]үхибүүдтэйгээ хахасахань тэ[...] тиимэшье бэлэн бэшэ бэ[...] Тиихэдэ эмшэлэгшэд hуурин [...]гаа hэлгэхыень дурадхаба. [...]ьегүй Жанна Иннокентьев[...]гэр бүлэтэйгөө Выдрино тос[...] ооожэ ерэбэ.

[...]библиотекэдэ хүдэлхыень ду[...]ба. Үхибүүдые ном hудар[...]ргажа, совет уран зохёолой [...]тэ hайхан образуудтай та[...]уулжа дүршэhэн багша хүүгэ[...] библиотекэдэ хүдэлхөө арса[...]гүй.

[...]эхи hургуулиин библиоте[...] номуудайнь жаса эмхи гури[...] алдашанхай байба. Библио[...]рьнүүдыньшье удаан торог[...]гүй бэлэй. Энээн дээрэhээ ха[...]ла, эмхидхэлэй хүдэлмэри [...]р бүри ябуулха ушар гараба.

[...]огтой дорюун үхибүүд энд[...]е хажуу талада байгаагүй, [...]бхитэйгээр хабаадалсаба. Эдир [...]бхитэд үдэр бүри суглардаг [...]обо. Витя Батурин гэжэ хү[...] зүблэлэй түрүүлэгшээр hун[...]а. Энэ бүхы юумэн 1965 оной [...]ариин hүүл багта эмхидхэгдээ[...]. Эдэбхитэдэй зүблэлдэ арбан [...]он хүн оролсобо.

[...]у хэхэб, библиотекынгээ [...]ал хүдэлмэриие хайшан гэжэ [...] гуримтай болгохоб? Номуу[...] hөөргэнь тушаагаагүй хү[...]д олон. Нэн түрүүн гэр бүхэн[...]орожо, номуудые суглуулжа [...]алба. Тингэжэ библиотекынгээ номуудые олошоруулжа, олонхидыень заhаа бэлэй.

Харин уран hайханай номуудые үхибүүдэй дунда олоор тараахань, нүхэсүүлжэ захалхань эгээл харюусалгатай байба. Тиимэhээ элдэбын онол аргануудые хэрэглэбэ. Мянга гаран hурагшадай дундаhаа оройдоо 320 хүн номуудые абадаг байгаа. Эдэбхитэн бүхэн номуудые тарааха даабари абаба. Номуудай шэнжэлэл хэхэтэйгээ хамта гол түлэб удхыень хуряангыгаар хөөрэхөө мартабагүй. Энэ хэрэгтэ хабаадалсахаа түрүүшээр эшэхэ ушар гарагша hэн. Тиигэбэшье дадалтай боложо, хөөрөөндэ оролсожо захалба.

Надя Думма гэжэ басаганай хөөроон hонирхолтой.

— Жанна Иннокентьевна намда түрүүшын даабари үгэбэ,—гэжэ Надя хэлэнэ.— Журналист В. Песковой «Шүүдэр соохи алхамууд», Л. Кабогой «Борис Беклешов тухай туужа» гэhэн номуудай шэнжэлэл хэхын тула класс бүхэндэ ороо hэм. Уданшьегүй hурагшад тэдэ номуудые уншаhанаа хөөрэжэ захалаа бэлэй.

Тиимэрхүү шэнжэлэлнүүдые Таня Шаторная, Вера Бурлакова, Галя Давидюк гэгшэд үнгэргэбэ. Гадна «Хүүгэдэй энциклопедитэй» үхибүүдые танилсуулжа захалба. Илангаяа эхин классуудай hурагшад номуудые үсөөноор уншагша hэн. Тиимэhээ уншагшадай формулярнуудые шэнжэлээд үзэхэдэнь, спорт ба географида хабаатай номууд тарадаггүй байгаа. Энэ темэдэ тааруу радио-дамжуулга, номой выставкэнүүд саг үргэлжэ эмхидхэгдэбэ.

Зургаадахи классай үхибүүдые суглуулжа, «Ном хайшан гэжэ уншахаб?» гэhэн удхатай хөөрэлдөөнүүдые Жанна Иннокентьевна үнгэргэжэ эхилбэ.

«Танай үхибүүд юу уншанаб?» гэhэн элидхэл түрэлхидэй суглаан дээрэ хэдэг болобо. «Шэнэ номууд», «Иимэ номуудые уншагты», «Манай эрхим уншагшад» гэhэн выставкэ, бюллетень тэндэ саг үргэлжэ эмхидхэгдэнэ.

Буряадай уран зохёолшодой номуудые нэбтэрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Хэблэлhээ гараhан шэнэ номуудай выставкэ эмхидхэгдэнэ, уншагшадай конференци, «Байгал—Сибириин эди шэди» гэhэн аман үгын журнал гаргагдана. Жэшээнь, тус журнал гаргахын тула үхибүүд Байгал тухай материалнуудые суглуулhан юм. Бүхы юумэнүүдээ согсолhоной hүүлээр үхибүүд шэнжэлэл бэшээд, хүүгэдэй республиканска библиотекэдэ эльгээгээ бэлэй. Библиотекын ажал хүдэлмэридэ үнэн сэхээр, творческоор хандадагыень энэнь гэршэлнэ.

Радио-дамжуулгань эдэбхитэдэй хэжэ байhан хэрэгые нэбтэрүүлнэ. Жэшээнь, Лена Сальникова Брюлловэй уран зурагуудые, Люда Зверева Даргомыжскиин хүгжэмые, Саша Зимин поэт Александр Блогой поэзиие хайшан гэжэ ойлгохо тухай радиогоор хэлэhэн байна. Бүхыдэнь үхибүүд искусство тухай хоёр зуу гаран хөөрэлдөө үнгэргэhэн. Гадна Улаан-Үдээр, Бабушкин хотоор аяншалhан тухайдаа hонирхолтой дамжуулга хээ hэн.

Жанна Иннокентьевнагай эдэбхи үүсхэл дэмы хосороогүй, радио-дамжуулгада хабаадагшадай тоо табан зуугаад болонхой. Библиотекын эдэбхитэдэй тоо нилээд олошороо. Саг үргэлжэ суглараад, зүблөө хэдэг. Зүблөөн дээрээ элдэбын асуудалнуудые харана. Жэшээнь, «Бидэ хэр hуранабибди» гэhэн асуудал зүбшэн хэлсэхэдээ, үетэн нүхэдhөө гээгдэдэг, хангалтагүй hурадаг үхибүүдтэй хөөрэлдэхэ ушар гарана.

Анха түрүүшынхеэ hургуулиин богоhо алхажа орогшодые библиотекын эдэбхитэд баяр ёhололой оршон байдалда угтажа, уншагшадай тоодо абадаг заншалтай. Гадна тэдэнтэй экскурси хэдэг, библиотекын хүмүүжүүлхы удха шанар тухай хөөрэдэг, библиотекэ соо бэеэ хайшан гэжэ абажа ябахые ойлгуулдаг байна.

«Номой больница» гэhэн таhагыень табадахиие дүүргэhэн Наташа Чайкина хүтэлбэрилнэ. Хуушаржа захалhан номуудые үхибүүд заhадаг. Жэшээлхэдэ, Наташа Белоглазова зууhаа олон номуудые заhаад, түрүү hуури эзэлhэн юм.

Ёhотой хүмүүжүүлэгшэ, номой дүтын нүхэр, үхибүүдэй дуратай багша Жанна Иннокентьевна Никитенкын хүтэлбэрилдэг библиотекын ажал хүдэлмэри, эдир туhалагшад тухай хөөрэхэдэ иимэ гээшэ.

Г. ЕЛИСЕЕВА,
хүүгэдэй республиканска библиотекын методист.

ХҮҮГЭДЭЙ ЗҮРГЭХЭНҮҮД ХЭР ОЛОН БЭ?

Ургажа ябаhан үетэниие коммунис ёhoор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ hургуулиин библиотекэнүүд бага бэшэ үүргэ дүүргэхэ ёhотой. Библиотекэнүүдэй хэмжээ ябуулганууд хэр зэргээр эмхидхэгдэнэб, тэрээнhээ бүхы үзэл сурталай хүдэлмэри дүлдыдаха бшуу.

hүүлэй жэлнүүдтэ, илангаяа Агуу ехэ Октябриин революциин 50 жэлэй ой гүйсэхын урда тээ үнгэргэгдэhэн харалгын hүүлээр hургуулинуудтахи библиотекэнүүдэй хүдэлмэри яhала hайжаранги. Политическэ болон уран зохёолой, шажанда эсэргүү болон эрдэм шэнжэлэлтын номуудые хүүгэдтэ уншуулха талаар горитой юумэн хэгдэнэ. Олон hургуулинуудта хүүгэдые номдо дуратай болгохо, элдэб словарь болон энциклопединүүдтэ хандуулжа hургаха хүдэлмэри ябуулагдана. hайнаар хүдэлдэг библиотекарьнүүдшье олошороо.

Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат hургуулида Клара Александровна Долбеева арбан дүрбэн жэлэй туршада таhалгаряагүй хүдэлнэ. Хэнэйшье мэдэhээр, тус hургуулида республикымнай колхоз, совхозуудай малшадай болон таряашадай үхибүүд hурадаг ха юм. Тэдэниие номдо дуратайгаар хүмүүжүүлгэдэ багшанарhаа гадна, библиотекариин үүргэ ехэ байха бшуу.

Тэрэ талаараа Клара Александровна яhала ехэ юумэ хэнэ. Энэ нүхэрнай библиотекынгээ номой тоо олошоруулхые саг үргэлжэ оролдожо байдаг. Мүнөө үень номуудайнь тоо 17000 хүрөө. hургуулиин шабинарые бултыень библиотекын хүдэлмэридэ хамжуулжа, ном абхуулдаг болгохые хүсэжэл байдаг.

Библиотекариин үүсхэлээр «Номуудай эдир нүхэд» гэжэ кружок хүдэлнэ. Тэрэнь хадаа hурагшад соохоо номдо эгээл дуратай эдэбхитэдые эмхидхэжэ, хүүгэдэй номуудые эдир уншагшадай дунда дэлгэрүүлдэг зон болгохо зорилготой юм.

1968—69 онуудай hуралсалай жэлдэ яhала олон hонирхолтой хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдөө. Тэрэ тоодо республикын поэдүүд болон уран зохёолшодтой, жэшээлхэдэ, Цокто Номтоев, Цырен-Базар Бадмаев, Гунга Чимитов, Дамба Жалсараев, Шираб Нимбуев болон бусадтай болоhон уулзалга үхибүүдтэ hонирхогдоо. Клара Александровна библиотекынгээ бүхы хүдэлмэриие багшанартай, классай хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта хэдэг.

Республикын hургуулинуудай багшанар болон библиотекарьнүүд hурагшадта гуримтайгаар ном уншуулхаяа оролдоно. hуралсалай предмедүүдые шудалха хэрэгтэнь тон лэ туhатай болохо номуудые уншуулха гээшэ нилээн ехэ удха шанартай. Тиимэhээ классhаа гадуур hурагшадай ном уншахые ходо шалгажа, тэрэнииень хүтэлбэрилжэ байха болоно. Кабанскын аймагай Выдринэй дунда, Загарайн аймагай Онохойн найман жэлэй, Улаан-Үдын нэгэдэхи, дүрбэдэхи, арбадахи, гушан табадахи болон бусад hургуулинуудта эдэ асуудалнууд эмхитэйгээр шиидхэгдэнэ.

Олон hургуулинуудай библиотекэнүүдтэ hурагшадай дунда ном нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри hайнаар табигданхай. Уншагдаха ёhотой номуудай дурадхалай списогүүд, плакадууд, тематическа картотекэнүүд библиотекэ болон классууд соогуур үлгэгдэжэ, тэдэнь ходо шэнэлэгдэжэ байдаг. Уншаhан номоороо hаналаа андалдалгын үдэшэнүүд үнгэргэгдэдэг, аман журналнууд эмхидхэгдэдэг.

Библиотекэнүүдтэ, хүүгэдэй бусадшье эмхи зургаануудта «Ильичые даган...» , «Революци яажа илааб?», «Тэдэ үдэрнүүдэй алдар соло hүнэхэгүй», «Гоё hайханай оршондо», «Бидэ шүлэгүүдтэ дуратайбди» гэhэн стенднүүд бии.

Гэхэтэй хамта зарим hургуулинуудай библиотекэнүүдтэ дутуу юумэ үшөөл олон зандаа. Үнгэргэгдэhэн шалгалтануудшье, 1968—1969 онуудай hуралсалай жэлэй эхиндэ хэгдэhэн статистическэ тоосооной шэнжэлэлшье зарим аймагуудай арадай гэгээрэлэй таhагуудай hургуулиин хүтэлбэрилэгшэдэй библиотекэнүүдэй хүдэлмэриие үшөөл тоодоггүй байhыень гэршэлнэ.

Илангаяа библиотекэнүүдэй тоо олошоруулха, эхин hургуулинуудта номой фонд үргэдхэхэ хэрэг муу. Жэшээнь, Зэдын аймагта 18 эхин hургуули бии. Тэдэнэй найманиинь өөрын библиотекэгүй, нүгөө арбанайнь номой фонд оройдоол 4358 хэhэгээр хизаарлана.

Үнгэрхэдөө зарим аймагуудтахи найман жэлэй hургуулинууд өөрын библиотекэгүйл. Иимэ ушарнууд Яруунын, Зэдын, Бэшүүрэй, Кабанскын аймагуудай найман жэлэй зарим hургуулинуудта үзэгдэнэ.

Зарим hургуулинуудай библиотекэнүүд уйтан таhалгануудсоо гү, али хүдэлмэридэнь зохихогүй гэрнүүд соо байна. Иимэрхүү байдал Улаан-Үдын арбан хоёрдохи, хори гурбадахи, гушан гурбадахи, Түнхэнэй, Яруунын аймагуудай олонхи hургуулинуудта үзэгдэдэг.

Үнгэрхэдөө, бүхэли жэлэй гү, али хоёр-гурбан жэлэй туршада библиотекэдэ гэжэ нэгэшье ном худалдажа абадаггүй газар бии юм ха. Жэшээнь, Хяагта хотын нэгэдэхи, Хяагтын аймагай Ехэ-Нутын, Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын болон бусад дунда hургуулинууд тиимэ дутагдалтай. Энэ юун дээрэhээ болоноб? Шалтагааниинь ганса гэжэ хэлэе: hургуулиин хүтэлбэрилэгшэд хүүгэдые хүмүүжүүлхэдэ, библиотекэнүүд хэр ехэ үүргэ дүүргэдэг бэ гэжэ сэгнэдэггүй гү, али тэрэниие тоодоггүй гээшэ ааб даа. Тиимэ дээрэhээ hургуулиин библиотекэнүүдэй байра байдалыешье анхардаггүй. эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ ябадалдань библиотекарьнүүдтэ туhалдаггүй. Имагтал тэрэ шалтагаанhаа боложо, hургуулиин библиотекарьнүүд hэлгэгдэжэл байдаг бээз. Хяагтын аймагай hургуулинуудта библиотекарьнүүдэй hэлгэгдэхэнь түргэдэнхэй. Арадай гэгээрэлэй таhагые даагша С. Б. Тулесоновой тэрэ байдалтай эбсэдэгыень гайхамаар.

Тэрэл Хяагтын аймагта 21 эхин hургуули тоологдодог. Тэдэнэй арбаниинь өөрын библиотекэгүй. Тэд нүхэр Тулесонов хэды болотор шэхэ дүлии, нюдэ балай hууха юм ааб?

В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн гүйсэхээ байхада, өөрын библиотекэгүй hургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэд юун тухай бодоно хаб?

Байгша оной февралиин нэгэнhээ hургуулинуудай библиотекэнүүдэй болон хүүгэдэй бусад эмхи зургаануудай республиканска харалта соноохогдонхой. Тэрэ харалгын дүн агуу багшын алдарта ойн урда гаргагдаха.

Гэгээрэлэй министерство республиканска харалгын тусхай гурим баталан абаад, район, аймагуудай арадай гэгээрэлэй таhагуудта эльгээнхэй.

Республиканска харалгада бэлдэхэдээ, тон лэ тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалха хэрэгтэй ааб даа. В. И. Ленинэй ажал ябуулгые, тэрэнэй намтарые хүүгэдтэ шудалуулха, өөрынь гү, али өөр тухайнь бэшэгдэhэн зохёолнуудые эдир уншагшадай дунда дэлгэрүүлхэ талаар юун хэгдэнэб гэжэ харалгын үедэ сэгнэгдэхэ.

«Намда бии байгаа бүхы hайн юумэнүүд номой ашa туhаар олдоhон юм»,— гэжэ А. М. Горький хэлэhэн байдаг. Тэрэнэй хэлэhэн сэсэн үгэнүүдэй удха хэзээшье хуушархагүй. Ном гээшэ хүнэй ажабайдалда туйлай ехэ удха шанартай. Эдир наhанhаа номдо дурлаhан хүн хэды ехэ золтой, сэдьхэл бодолоороо хэды шэнээн баян ябаха гээшэб! Энэ хэрэгтэ хүүгэдэй, hургуулиин библиотекэнүүдэй үүргэ сэгнэшэгүй ехэ. Библиотекэнүүд тээшэ хүүгэд олоороо субажа, зүргэнүүдые гаргадаг. Хэрбээ зүг бүхэнhөөнь ерэhэн зүргэнүүдэй олон байгаал hаань, тус hургуулиин библиотекэ hайнаар хүдэлнэ гэжэ абаhаар тухайлхаш. Библиотекэ бүхэн хүүгэдэй зүргэхэнүүдые олошоруулхаяа оролдодог байhай!...

И. АНГАРХАЕВА.
Гэгээрэлэй министерствын инспектор.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

[...]ейн Арадай Демократическа [...]блика. Арадай засагай үедэ [...]рэй хүдөө тосхоной түхэл [...] танигдахаар бэшэ болотороо [...]аа. Тосхон бүхэндэ гоё гэр[...] библиотекэ, hургуули, хүүгэ[...]адуул, столовонууд, клубууд [...] магазинуул баригданхай.

[...]РАГ ДЭЭРЭ: хүдөө ажахын [...]иин буусын юрэнхы түхэл.

ТАСС-ай фото.

Вьетнамай Демократическа Республика. Ханой хото. Нгуен Тхи Хао электро-гагнууршанаар хүдэлдэг юм. Энэ басаган ажалай түрүүшүүлэй тоодо оронхой. Орон дотор хи эгээл томо хүүргэ болохо Лонг Биениие барилгада басаган хабаадалсаа. Хүүргын ута 1800 метр.

ТАСС-ай фото.

БАЯРТА ХАХАСАЛГЫН ҮДЭШЭ

Наранай дээрэшэг байхада, Хурамхаанай дунда һургуулиин хоёр дабхар байшан тээшэ сагаахан плати үмдэһэн эдир залуухан басагад, үһэеэ заһуулһан, галстук зүүһэн хүбүүд хоёр-гурбаараа һубарижа эхилбэ. Тэдэнэй шарайда баяр баясхалангай тэмдэг үзэгдэнэ. Тиигэншьегүй яахаб, тэдэнэр һүүлшын хонхын жэнгирээ дуулажа, арбан жэл соо хүлһэеэ адхажа олоһон аржагар гаршагтай аттестатаа абахаяа шамдана бшуу.

Һургуулиин коридор соо сугларһан түрэлхидынь бэе бэеынгээ үхибүүдые үнэн зүрхэнһөө амаршална. Уданшьегүй баяр баясхалангай үдэшэ нээгдэжэ, Баргажанай аймагай Хурамхаанай дунда һургуулиин директор Хубисхал Гармаевич Дамбаевта үгэ үгтэбэ. Нүхэр Дамбаев үгынгөө эхиндэ иигэжэ хэлээ:

— Агууехэ багша Ленинэй 100 жэлэйнь ойн гүйсэхын урда тээ таанар дунда һургуули дүүргэхэ зол хубитай байгаат. Хаанашье һурахадаа, хаанашье хүдэлхэдөө, Ленин шэнги һурагты, хүдэлэгты, ажаһуугты!—гэһэн үгэнүүдынь альга ташалгаар угтагдаа.

Удаань Хурамхаанай совхозой партиина организациин секретарь Искра Дамдинович Цыремпилон үгэ хэлэхэ зуураа:

— Мүнөө жэл арбадахи класс дүүргэһэн 37 һурагшадай арбан долоонойнь түрэл совхоздоо хүдэлхэеэ үлэһэниинь һайшаалтай, —гэжэ тэмдэглэбэ. Үгынгөө түгэсхэлдэ нүхэр Цыремпилон утынгаа харгыда һайн һайхан, амжалтатай ябахыень хүсөөд, эрхим бэрхээр һураһан, түрэл совхоздоо жэлһээ жэлдэ туһалжа байһан һурагшадта дурасхаалай бэлэг бариа. Тэдэнэй тоодо Ринчино, Анзаева, Базаров, Гармаев, Бадмаев, Лубсанов гэгшэд оролсоо.

Һурагшадай зүгһөө арбадахи класс эрхим һайнаар дүүргэжэ гараһан Таня Ринчино, Альбина Раднаева гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, аяар арбан жэл һургажа гаргаһан багшанартаа баяр хүргөөд, тэдэнэй үндэр найдалые, хаанашье ябахадаа, харюулха байһан тухайгаа мэдүүлээ.

Аттестадуудай барюулагдаһанай һүүлээр хүхюун дуута хүгжэм доро һурагшад хатар наадаа, түрэл һургуули, буурал толгойто, энхэргэн дулаан багшанар тухайгаа дуунуудые дуулалдаа.

Б. НИМАЕВ.

ЗАЛУУ НҮХЭДЭЙМ АЯЛГА

Уран шүлэгэй орьёл өөдэ нилээд урагшатайгаар дабхижа, буряад поэзидэ хубитаяа оруулжа захалһан бэлигтэй залуу шүлэгшэд һүүлэй үедэ мэдэхээр олошороо. Өөрын номуудтай үшөө болоошьегүй һаа, тэдэнэр хамтын суглуулбаринуудта хэблэгдэһэн зохёолнуудтай, саг үргэлжэ «Буряад үнэн» газетэдэ болон «Байгал» журналда хэблүүлдэг, олониитэ уншагшадта халуунаар угтуулдаг.

Борис Сыренов хёрхо нюдэтэй, хурса хэлэтэй поэт. Хүлеэгдээгүй образ, хурса бодол — Борисай онсо хүсэн:

Мүнхэ дуунууд сооһоо
Шангаар бодол
Удхаад абахаб.
Дуумни, ерэ
Басаган мэтэ.

Олон һайхан эпитедүүдэй, ялагас гэмэ сасуулбаринуудай, поэзиин бэшэшье аргануудай шамһаа урид хуу шахуу хэрэглэгдэшэһэн шэнги байхада, ши өөрынхеэрээл хэлэхэ ёһотойш. Энэмнай ямаршье дарханай ажалһаа нарин ажал болоно. Теэд Борис Сыренов гайхалтай оншотойгоор олоһон лэ байдаг. Жэшээнь, одо мүшэд тушаа ама нээжэ, шүлэг бэшэһэн лэ хүн бүхэн гоё гоёор хэлэһэн байха. Гэбэшье, Борисай

Сагаан хонид, ямаад мэтэ
Гараад, ерыт, одод!—

гэжэрхихэдэнь, ямар нюдэндэ харагдашахаар, шэнээр, тэрэ мүртөө үһан буряадаар ханхинана гээшэб. Хабарай горход тухай хэлэхэдээ, «голоо таһа энеэлдэхэ» гэһэн яряанай үгүүлбэри оруулхадаа, буряад уншагшын сээжэдэ ябуул хадуугдахаар имэ һайхан образ гаргажа, хэды шашаг үгэ арьбалбаб.

«Сүлөөтэ» гэхэ гү, али «сагаан» шүлэглэл тухай найдамжагүйхэнөөр хөөрэлдэдэг болонхойбди. Теэд задагай хэб соо гэнтэ, гэнтэ үбшэнтэйгөөр хашхарһан хооһон абяан бэшэ һаа, поэдэй сэдьхэлэй байдалтай, хэлэхэ гэһэн темэтэйнь нягта холбоотойгоор, бэеэ баалаһан (рифмэ табихын тула) үлүү үгэгүйгөөр бэшэгдэһэн һаа, ямар сүлөөтэйхэнөөр, хоолойдо «тээглэгдэнгүйгөөр» урдан гаранаб:

Далайн сээжэ,
Уярһан Гэсэрэй үбсүүндэл.
Хабталзаад, хүбхэлзөөд.
Хашан долгёо
Хадада нэшэнэ.

Борис Сыреновэй олоһон «эрдэниин зүйлнүүд» олон. Энэнь уран шадабариин түйлалта. Үе саг тухайгаа удха түгэлдэрөөр бэшэхэ, үгэ хэлэндээ һаланаар хандахаяа болихо гэжэ ажаглалта тэрээндэ хэгдэһэн юм. Теэд сэдьхэл дайрама уянгань ехэ найдал түрүүлнэ.

Яргай сагаан бэемни
Наранай толоор дүүрэн.
Хангай зэрлиг сэдьхэлни
Жаргал, үбшөөр дүүрэн.

Поэт хүмнай иигэжэл жаргал, гуниг мэдэрхэ нимгэн эльгэтэй байха зэргэтэй бшуу. Зарим нэгэнэй хэдышье зүбөөр тааруулжа бэшэһэн шүлэгүүдэй, хайшааб даа, нэгэ хүйтэн, зүрхэ хүдэлгэхэ галгүй байһан гол шалтагаан хадаа энэ шанарай дутууһаа ха гэжэ һанагдана.

Ардан Ангархаев баһа сэбэр тунгалаг сэдьхэл еэсэн ухаан хоёрһоо һабагшалһан аялгатай. Уран зохёолшодой холбоондо тэрэнэй зүбшэн хэлсүүлһэн шүлэгүүдэй «Хүүр» гэжэ суглуулбари соо өөрынгөө «алтан гадаһа» бэдэрһэн яһала һайхан шүлэгүүд олон. Илангаяа сэдьхэлэй байдалые Ардан тон уян дулаанаар, үлүү үгэгүйгөөр гаргажа шададаг.

Тэнгэриин орьёл сэнхир, сэнхир.
Тамарнагүй тэндэ нэгэшье
үүлэн.
Сэдьхэл миний уужам, уужам,
Тамалнагүй нэгэшье зүрюу
бодол,—

гэхэдэнь, эдир залуугай урматай сэлмэг энэ нүлөөдэ дууһан абтажа, абяагүйхэн дотороо баясан һууха дуран хүрэдэг.

Һүүлэй үедэ залуу поэдүүд Николай Намсараев, Дансаран Доржигутабай болон бусад буряад шүлэгэй хэлбэриие улам багтаамжатай, үгэ бүхэниинь даасатай болгохоёо эрмэлзэнэ.

Адар дэлхэй үрбүулхэ
Архимедэй хүшүүргэ.
Арадтаа бэлигээ зорюулха
Эрдэмэй хүшэр үүргэ. —

гэһэн Ардан Ангархаевай гансахан бадаг залуушуулай амжалтын нэгэ гэршэ. Бидэ гансал «Мааран маараан бэлшэгшэ хонин һүрэгөөл» урдаа бариха ёһогүйбди. Буряадууд ганса ардагай жолоо барина бэшэ, мүн эрдэмэй жолоо хэнһээшье дутуугүй барижа ябана ха юм. Харин хоёрдохи жолоогоо баряашаниинь улам олоширжо байна. Эрдэмэй ойлгосонууд, эрдэмтэдэй ажабайдал баһа поэзимнай хандаха нэгэ һалбари болохоороол болохо. Ардан Ангархаев энэ талаар зүйтэй туршалгануудые хэжэ байна.

Тиихэдэ Галина Раднаева өөрынгөө даруухан зангаар, уяхан зөөлэхэн сэдьхэлһээ урдан гараһан шүлэгүүдээрээ аха нүхэдөө һонирхуулжа, баясуулжа ябана.

Гүнгинэжэ ябаһан аялгам
Гүн сэдьхэлэйм дуран даа, —

гэжэ өөрөө хэлэнэ. Галиин шүлэгүүдһээ хонгор һайхан сэдьхэл, арюун дуран хангалтадаг. Нэгэ олоһон зэргэсүүлгэеэ оло дабтангүй, шүлэгүүдэйнгээ тоо нэмээхээ оролдонгүй, харин шанартань анхаралаа табижа ябабал, ажабайдалаа үшөө гүнзэгыгөөр хаража һурабал, эрхим поэтессэ болохоор хэбэртэй.

Эдэбхитэйгээр бэшэжэ ябаһан бүхы залуу шүлэгшэд тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэхын аргагүй. Долгор Доржиева (Баргажан), Эрдэни Дугаров, Чингис Гуруев (Хори)—һүрэг шүлэгшэд нютаг бүхэнһөө гаража ябана. Ород хэлэн дээрэ бэшэдэг Намжил Нимбуев, Баяр Дугаров гэгшэд саашадаа оршуулгын ехэ хэрэг бүтээхэ бэзэ гэжэ хүлеэмээр.

Гэхэ зуура дан үни «залуу» ябагдаха ушар манда элбэг. Зариман түрүүшынгээ номые гаргуултараа, һахал һамбайгаа дарагдажа, үһэеэ сайбашье, «залуу поэт» гүүлэжэ ябаха баатай болоно. Теэд тэрэ номынь хэдэн жэлэй урда бэшэгдэһэн аад, Уран зохёолшодой холбооной, Бургизай абдарта дарагдажа, хуушаршаһан хойноо «нара харана» ха юм. Тэрэ болотор залуу поэт урмаа хухархаһаа гадна, поэзидэ һонёо бууража болоно.

Яһала бэлигтэй залуушуул бии байна гэжэ дээрэ харабабди. Би зорюута һайн талыень, хүсэ хабыень харуулхаа оролдоо һэм. Харин мүнөө үетэндөө юу хэлэхээ һананабши гэхэдэ, тэрэ арга боломжоһоонь доогуур, һулаханаар хүдэлнэбди, томо юумэндэ шархуугаар ханданабди.

«Бэлиг шамда үгтөө һаа, энэ ганса шинии бэшэ, мүн бүхы арадайш баялиг» — гэжэ ойлгожо, энэ бэлигээ тушаалдаһан тээшэнь үрингүй, нэгэ шэглэл руу залаял. Үе сагайнгаа дуушан болохыемнай уншагшад хүлеэнэ. Найдалыень харюулхаяал оролдохо болонобди даа, залуу нүхэд!

Л. ТАПХАЕВ.

Ураг түрэл буряад арадайм
Уутань болоһон Улаан-Үдэм,
Улаан наранаар Улаан тугай
Урасхал намилзаан дор
толорнош.
Үйлсэ гудамжаарш таһалдаагүй
Үй түмэн машинанууд.
Баталсан инаг амарагууд
Болзоото сагтаа хожомдоогүй.
Огторгойн номин сэнхирые
Ордон гэрнүүдшни эсхэнэ.

Амжалтын бодото үндэрые
Ажалша хүнүүдшни туйлана.
Улаан-Үдэм мүнөөдэр
Угаа һайхан одотойш даа.
Уряал шүлэг, дуунуудаа
Ууган арадш баринал даа.
Оперо, баледэй ордон дээрэ
Оодор табиһан моринеш,
Һайшаан харана, һонишооно
Һайхан хүбүүд, басагадшни.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ТҮМЭР ЗАМШАДАЙ
СПАРТАКИАД

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин профсоюзай эмхи В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулжа, апрель, май, июнь һаранuудай туршада зунай юһэдэхи спартакиада үнгэргэбэ. «Локомотив» гэжэ спортын һайн дуранай бүлгэмэй Улаан-Үдын районно совет тус спартакиадада хабаадалсажа, спортын долоон зүйлөөр мүрысэһэн байна.

Түмэр замай Улаан-Үдын отделениин түрүү һуури эзэлхын түлөө Наушки станцида футболоор мүрысөөн үнгэргэгдөө. Тэрээндэ Мысовая, Горхон, Галуута-Нуур, Наушки станцинуудай, Улаан-Үдын локомотивна болон вагонно депонуудай — хамтадаа 101 спортсменһээ бүридэһэн команданууд хабаадалсаа. Табан үдэр соо үргэлжэлһэн футболой мүрысөөндэ Улаан-Үдын вагонно депогой команда (тренерынь Владимир Герасимец) түрүү һуурида гаража, Хүндэлэлэй грамота болон дамжуулгын шанда хүртөө. Тиихэдэ, Улаан-Үдын локомотивна депогой, мүн Мысовая станциин команданууд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудта гараа.

Мүнөө үедэ Улаан-Үдын түмэр замшадай спортын һайн дуранай «Локомотив» гэжэ бүлгэмэй спортсменүүд футболоор Зүүн-Сибириин түмэр замшадай түрүү һуури эзэлхын түлөө Нижне-Удинск хотодо үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадалсахаар бэлэдхэл хэжэ байнхай.

Тээсгэн шатараар Улаан-Үдын түмэр замай отделениин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдөө һэн. Тэрээндэ шатараар спортын разрядтайшуулһаа гадна, мастернууд Усов, Мункоев, Бурлов болон Мельников гэгшэд хабаадалсажа, СССР-эй спортын мастер Петр Бурлов, мүн Геннадий Мондоев гэгшэд түрүүшын хоёр һуурије хубаагаа һэн. Тус мүрысөөнэй үедэ Г. Мондоев спортын мастерта кандидадай, тиихэдэ Улаан-Үдэ станциин депогой хүдэлмэришэн Филиппов нэгэдэхи разрядай норматив [illegible] һэн юм.

Гадна спортын дүрбэн [illegible] үнгэргэгдэһэн мүрысөөнд[э] [illegible] гэн атлетикэ, волейбол, [illegible] баскетбол) Улаан-Үдын т[үмэр за]май отделениин һургуул[и]... болон Горхон, Галуу[та-Нуур] станцинуудай һурагшад—[...] 142 эдир спортсмен хаба[адалса]жа, дүрбэн үдэрэй турш[а мү]рысөө. Тэрэнэй дүнгөөр [...] Үдын № 65 һургуулиин[...] химлэжэ, хамтадаа зурга[...]да хүртөө һэн.

Һаяхан Улаан-Үдын т[үмэр за]май техникумэй стадион [...] жарно-прикладной спорт[...] делениин түрүү һуури [...] түлөө мүрысөөн үнгэргэг[дэ]лэй. Тэрэ мүрысөөндэ [...] Нуур, Наушки болон Ул[аан-Үдын] станцинуудай, мүн ЛВРЗ-[...] мандануд хабаадалсажа, [...] гэйхид нэгэдэхи, тиихэ[...] дохи, гурбадахи һуури [...] Наушки станциин спорт[...] эзэлээ һэн. Эндэ ЛВРЗ-гэй[...]да «Локомотив» гэжэ с[портын] һайн дуранай бүлгэмэй [...] Үдын Соведэй хүндэлэлэй [...]тада, мүн дамжуулгын [...] хүртөө һэн. Тиихэдэ, дурс[...] командын гэшүүн В. В[...] 100 метрэй дабалтатай ү[...]да 20 секунда саг ха[...] СССР-эй спортын мастерт[...] дидадай норматив дүүргэ[...].

Түмэр замай Улаан-Үд[ын от]делениин профсоюзай эмхи[...] гэргэһэн юһэдэхи спар[такиада] дүүрэбэ. Спортын энэ [...] ябуулгада хамтадаа 3000 [...] хүн хабаадалсаа. Мүрысөө[нэй] дүн согсолходо, хоёр нүхэ[...]тын мастерта кандидадай, [...] хүн нэгэдэхи разрядай, таб[...] хоёрдохи, мүн 150 хүн с[...] гурбадахи разрядай норма[...]дые дүүргэһэн байна. Гад[на] һурагшад эдиршүүлэй ра[...] нормативуудые амжалтат[айгаар] дүүргээ.

Б. КАРПУШ[...]
спортын «Локомо[тив]»
бүлгэмэй Улаан-Ү[...]
райсоведэй түрүүл[...]

ЭБ НАЙРАМДАЛ ХАМГААЛХА МИТИНГ

ПРАГА. (ТАСС). Эб найрамдал хамгаалха заншалта митинг Брно шадарай Готвальдовско нугада июниин 29-дэ болоо. Тэрээндэ Брногой, тэрэ шадарайнь һуурин газарнуудай хэдэн олон мянган хүн зон, тэрэшэлэн Воронежско областиин делегаци хабаадалсаа гээд ЧТК агентство мэдээсэнэ.

КНЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын түрүүлэгшэ О. Черник митинг дээрэ үгэ хэлээ. Советскэ Союзтай харилсаа холбоогоо бэхижүүлгэ, тэрэниие али болохоор хүгжөөлгэ Чехословакида, тэрэнэй аюулгүй байдал ба амжалтатай хүгжэлтэдэ угаа шухала удха шанартай гээд тэрэ тэмдэглээ. Гүрэнэй аюулгүй байдалые хангаха, дэлхэйн хоёрдохи дайнай уршагта муухай ушарые дахяад тохёолдуулхагүйн шухала байһые Чехословаки өөрынгөө гадаадын политикада хүтэлбэри болгоно гээд О. Черник мэдүүлээ.

Ерээдүйдөө бидэнэр этигэлтэйгээр ханданабди гээд тэрэ хэлээ. Манай асуудалнуудые шиидхэжэ шадахабди гэжэ бидэнэр этигэнэбди, бүхы дэлхэй дээрэхи социализмын ба эб найрамдалай аша туһада тааруу манай замай зүб байһандань гүрэнэймнай эрхэтэд үнэншэхэл байха гээд тэрэ хэлээ.

Митингын түгэсхэлдэ концерт боложо, тэрээндэ чехословак ба совет искусствануудай мастернууд хабаадаа.

Революционно правительствын информационно органууд

ХАНОЙ. (ТАСС). Освобождение гэжэ радиостанци, Освобождение гэжэ хэблэлэй агентство — Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын органууд мүнөө Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын правительствын органууд болоо.

Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын ЦК-гай президиумэй ба Урда Вьетнамай Саг зуурын революционно правительствын хоорондо үгэеэ ойлголсолдоһоной һүүлээр энэ шиидхэбэри абтаа гээд Освобождение гэжэ хэблэлэй агентствын дамжуулгада үндэһэлэн ВИА агентство мэдээсэнэ.

Хойто Ирландиин хүн зоной тэмсэл

ЛОНДОН. (ТАСС). Үгытэй ядуу байдалда ба хүдэлмэригүйдэлгэдэ эсэргүүсэн, гражданска эрхын түлөө Ольстерэй хүн зоной тэмсэлые полицейскэ хашалта хэһээлтээр, мүн балар найдуулгануудаар һуларуулха гэжэ Хойто Ирландиин засагаархидай ба Англиин правительствын һэдэбэшье, энэ тэмсэл үргэлжэлһөөр. Хойто Ирландиин Страбане городой үйлсэнүүдтэ 4 мянга үлүүтэй хүн гараа. «Хүн зоной хорин дүрбэн процентнь ажал хүдэлмэригүй», «Маанадта ажал хүдэлмэри үгэхэ эрилтэ бидэнэр хэнэбди» гэһэн үгэнүүд демонстрантнуудай барижа ябаһан плакадууд дээрэ бэшэгдэнхэй байгаа. Хойто Ирландиин бүхы ажалай хүн зондо гражданска эрхэ үгэхын түлөө хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн, парламентын гэшүүн Бернадетта Девлин демонстрациин һүүлээр болоһон митинг дээрэ үгэ хэлээ. Энэ эхэнэр тэмсэл шангадхахые уряалаа, хүдэлмэригүйдэлгые үсөөрүүлхэ, үгытэй ядуу байдал усадхаха шухала хэмжээнүүдые түргэнөөр абаха тухай правительствада эрилтэ хээ.

Хүдэлөөндэ хабаадагшадай ба Хойто Ирландиин полициинхидай хоорондо хэдэ хэдэн шуһа адхаралгата тулалдаануудай Белфаст ба Лондондерридэ болоһоной һүүлээр, Хойто Ирландиин засагаархид хадаа «Шэнэдхэлгэ хэхэ программа» зохёожо байнабди гэжэ мэдүүлээ, демонстрацинууд болон митингнүүдые болюулха эрилтэ хээ.

Хүдэлмэригүйшүүлэй олошорхо аюул

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Холбоото Штадуудта хүдэлмэригүйдэлгэ ойрын саг соо ехээр нэмэжэ, ороной бүхы ажал хэжэ шадаха хүнүүдэй 4—5 процентнь болохо шадаха байна. Президент Джонсоной экономическа советник урдань байһан Уолтер Хеллер июниин 29-дэ телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ хэлэһэн байгаа бшуу.

Һүүлшын тусхайта мэдээнэй ёһоор 2,5 миллион шахуу хүн Холбоото Штадуудта хүдэлмэригүй болонхой юм. Энэ хадаа ажал хэжэ шадаха американецуудай 3,5 процентнь болоно.

Хуули буса ааша

АФИНЫ. (ТАСС). Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ М. Стасинопулос гэгшын тушаалһаа бууһан тухай эндэ хуулита ёһоор соносхогдоо. Энээн дээрэһээ хүн зон ехээр гайхалсана. Юундэб гэхэдэ, Стасинопулос өөрөө тушаалһаа бууха тухай бэшэгээр правительствада гүйлтэ баряагүй байха юм. Тиин конституциин ёһоор, тэрэ өөрынгөө тушаалһаа гаргагдаха зэргэгүй. Тиимэ болохолоороо, Грециин правительство мүнөө байһан конституциие эбдэжэ, Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшые тушаалһаань гаргажа хаяһан удхатай болоно.

Капиталис оронуудтахи үйлэдбэрилгые автомадаар зэбсэгжүүлхэ хэрэг хэдэн мянган хүдэлмэришэдые ажал хүдэлмэригүй болгоно.
(Газетэһээ).

Автоматизациин үрэ дүнгүүд.

(«Канадиен трибюн» газетэһээ абтаһан карикатура).
ТАСС-ай фото.

НЕВАДАДА ГЭМТЭЛ БОЛОБО

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Уэлс (Невада штат) энэ городһоо 19 километртэ оршодог Табор гэжэ түмэр замай станци дээрэ июниин 29-дэ һомо хэрэгсэл ашагдаһан эшелон тэһэрээ.

ЮПИ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, бомбонууд болон снарядуудые тээгдэһэн 22-һоо үсөөн бэшэ вагон тэһэрһэн байна. Ами амяараа тэһэрэлгэнүүд хэдэн час замхаагүй.

ПРАВДА БУРЯТ[ИИ]
МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕР[...]

Нэгэдэхи хуудаһанда: [...]ционно статья. «Табан жэ[...] бэдэхи жэл» гэһэн гарш[...] информацинууд. ТАСС-ай [...]сэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: [...] хүн зоной эрилтые хангах[а ...] ямар байха ёһотойб?» гэһ[...]рика доро «Үйлэдбэриин [...] звенонууд нягта холбоото[...]лэ!» гэһэн корреспо[...] ТАСС-ай материал. Нютаг[...]гай һонин.

Гурбадахи хуудаһанда: [...]вай зогсошоо» гэһэн П. Б[...]вай статья. Хилын саанаһа[...]һэн телеграммануud. ТАСС-[...]териал. Редакцида ерэһэн [...]гүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: [...]кинэй фоторепортаж — «[...] хойто зүгэй Эвенкидэ». [...] материал. Нютаг нютагай [...] Соносхолнууд.

СЭНХИ[Р] ЭКРАНУУДТА

17 часһаа 21 час х[...] Москваһаа дамжуулга. 1[...]һаа орон доторхи һонин. [...] минутаһаа үхибүүдтэ зори[...]даһан дамжуулга. 17.45 [...]таһаа футболоор СССР-[...] рүү һуури эзэлхын түлөө [...]һэн мүрысөөн дамжуулал[...] Эндэ «Динамо» (Москва), [...]намо» (Киев) командану[...] уулзалга харуулагдаха. [...] минутаһаа «Европо: бо[...] ушар, оронууд болон [...] дээгүй асуудалнууд» [...] дамжуулга. 19.15 мину[...] телевизионно зүжэг. 20.45 [ми]нутаһаа орон доторхи [...] 21 часһаа «Эсэс» гэһэн [...] һайханай фильм харуу[...] Улаан-Үдын телестуди [...]мэрээ эхилхэ. 22.30 мину[...] 24 час хүрэтэр Москваһа[а дам]жуулга. 22.30 минутаһа[а ...]гэтэ телевидениин прогр[...] 23.30 минутаһаа «Ленин[...]шын ябаһан нангин газа[р]даар» гэһэн дамжуулга.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД[...]

Манай адрес, телефону[уд]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54[...] приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактор[а —] 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-[...] отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64[...] 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленност[и ...] строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-[...] культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, [ин]формации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машин[о]бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при [Сове]те Министров БурАССР.
Н-00563. Зак. № 684.